

Capítol 54

Esclata una Mina

Vivificat pel descans nocturn, el Sr. Bucket es lleva de bon matí i es prepara per a un dia de campanya. Després d'haver-se agençat amb una camisa neta i amb l'ajuda d'un raspall humit, instrument amb el qual, en les ocasions de cerimònia, s'unta els migrats flocs de cabell que li resten a conseqüència d'una vida d'intenses cavil·lacions, el Sr. Bucket s'entaula a esmorzar dues costelles de corder com a base, seguida d'ous, torrades amb melmelada i te en proporcions equivalents. Un cop assaborits aquests articles constituents i haver mantingut una subtil consulta amb la seva divinitat familiar, mana amb tota tranquil·litat al mercuri que, "sense enrenou, faci saber a Sir Leicester que en el moment que estigui disponible per rebre'm, estaré a la seva disposició". Quan rep el cortès missatge que Sir Leicester s'afanyarà a vestir-se i es reunirà amb el Sr. Bucket a la biblioteca al cap de deu minuts, el Sr. Bucket es dirigeix cap a aquesta cambra i, dret vora la llar, amb l'índex clavat a la barbata, contempla les brases roents.

El Sr. Bucket cavil·la com a home que ha de fer una tasca important, però guarda les formes, segur i refiat d'ell mateix. Per l'expressió del rostre, podria dir-se que es tracta d'un famós jugador de whist davant d'una gran aposta –diguem d'un centenar de guinees– amb els trumfos a la mà, però que la seva gran reputació implica que ha de jugar aquesta mà, fins a la darrera carta, de manera magistral. Quan Sir Leicester fa acte de presència, el Sr. Bucket ni s'inquieta ni s'altera gens, sinó que observa de reüll el baronet mentre es dirigeix a poc a poc a la seva butaca, amb el mateix posat seriós d'ahir, on potser hi havia hagut ahir, malgrat l'audàcia que suposa, un pic de llàstima.

—Em sap greu haver-lo fet esperar, agent, però aquest matí m'he endarrerit més que de costum. No em trobo bé. El trasbals i la indignació que recentment he sofert han estat massa per mi. Sóc propens a la... gota —Sir Leicester anava a dir migranya, i ho hauria dit a qualsevol altra persona, però és evident que el Sr. Bucket ho sap tot fil per randa—, i les circumstàncies presents m'hi han fet recaure.

Mentre s'acomoda amb alguna dificultat i amb expressió adolorida, el Sr. Bucket se situa més a prop, i roman dret recolzant una de les manasses damunt l'escriptori de la biblioteca.

—Agent —observa Sir Leicester, alçant la mirada cap al seu rostre—, no sé si prefereix que estiguem sols; ho deixo, amb tot, al seu criteri. Si ho prefereix així, molt rebé. Si no, la Srta. Dedlock estaria interessada...

—Doncs, baronet Sir Leicester Dedlock —contesta el Sr. Bucket, amb el cap persuasivament de cantó i l'índex clavat a l'orella com si fos una arracada—, en aquests moments tota discreció és poca. De seguida s'adonarà que tota discreció és poca. En qualsevol circumstància, la presència d'una

dama, i especialment de l'elevada posició de la Srta. Dedlock, no em podria resultar sinó agradable, però, deixant de banda què pugui desitjar jo, em prenc la llibertat d'assegurar-li que estic convençut que tota discreció és poca.

—Amb això n'hi ha prou.

—I tant és així, baronet Sir Leicester Dedlock —prossegueix el Sr. Bucket—, que anava a demanar-li permís per girar la clau al pany de la porta.

—Naturalment, faci.

El Sr. Bucket, amb manya i suaument, pren aquesta precaució; doblega un moment el genoll, empès per la força del costum, per ajustar la clau al pany de manera que ningú no pugui clissar-hi des de l'altra banda.

—Baronet Sir Leicester Dedlock, anit li deia que em mancava molt poc per arrodonir aquest cas. Ara ja l'he arrodonit i he aplegat proves contra la persona que va perpetrar el crim.

—Contra el soldat?

—No, baronet Sir Leicester Dedlock, contra el soldat no.

Sir Leicester es queda parat i pregunta: “Ha arrestat ja l'home?”

El Sr. Bucket, després d'una pausa, li diu: “Va ser una dona.”

Sir Leicester repenja l'esquena a la butaca i profereix, panteixant: “Déu dels cels!”

—Bé, baronet Sir Leicester Dedlock —comença el Sr. Bucket, dret davant seu amb una mà estesa damunt l'escriptori de la biblioteca i el dit índex de l'altra amb actitud cominatória—, és el meu deure preparar-lo per a una cadena de circumstàncies que podrien causar-li, i m'arrisco a dir que li causaran, un xoc. Però vostè, baronet Sir Leicester Dedlock, és un cavaller, i sé què significa ser un cavaller, i el que pot arribar a ser capaç de fer un cavaller. Un cavaller pot suportar, si es dóna el cas, un xoc amb valentia i fermesa. Un cavaller es veu amb cor de resistir dempeus gairebé qualsevol mena de cop. Com, posem per cas vostè mateix, baronet Sir Leicester Dedlock. Si li anessin a infligir un cop pensaria com és natural en la seva nissaga. Es preguntaria com tots els seus avantpassats fins a Juli Cèsar —sense anar més lluny de moment— l'haurien encaixat; en recordaria moltíssims que l'haurien encaixat bé, i vostè l'encaixarà bé en memòria seva i per mantenir la reputació del seu llinatge. Així és com pensa vostè, i d'aquesta manera és com actua, baronet Sir Leicester Dedlock.

Sir Leicester, repenjat d'esquena a la butaca i agafant-se els colzes, el mira petrificat.

—Bé, baronet Sir Leicester Dedlock —continua el Sr. Bucket—, després d'haver-lo previngut, permeti'm per un moment suplicar-li que no es deixi atabalar per tot el que jo hagi arribat a saber. Sé tantes i tantes coses a propòsit de tants personatges, nobles i plebeus, que una mica més o menys d'informació no em ve d'aquí. Crec que no em pot sorprendre cap jugada que es pugui fer damunt del tauler; i suposant que aquesta o aquella jugada s'hagi produït, el fet que jo n'estigui assabentat no canvia res; segons la meua

experiència, qualsevol jugada possible —especialment si va per mal camí— és una jugada probable. En conclusió, el que li recomano, baronet Sir Leicester Dedlock, és que no perdi els estreps pel fet de posar-se al corrent de tots els seus afers familiars.

—Li agraeixo els preliminars —contesta Sir Leicester, després d'un silenci i sense moure ni un dit ni un peu, ni alterar cap tret—, que si bé reputo innecessaris, valoro com a benintencionats. Faci'm el favor de prosseguir. I també —Sir Leicester sembla encongir-se sota la seva ombra—, també d'asseure's, si no hi té res en contra.

En absolut. El Sr. Bucket porta una cadira i la seva ombra minva.

—Ara, baronet Sir Leicester Dedlock, després d'aquest breu prefaci, vaig al gra. Lady Dedlock...

Sir Leicester s'alça de la butaca i l'esguarda enfurismat, el Sr. Bucket esgrimeix l'índex com a emol·lient.

—Lady Dedlock és objecte de l'admiració universal, ho sap prou bé. Això és el que Milady és, l'objecte de l'admiració universal.

—Agent, preferiria per damunt de tot —replica tibet Sir Leicester— que en aquesta conversa no es mencionés de cap manera el nom de Milady.

—També jo, baronet Sir Leicester Dedlock, però... és impossible.

—Impossible?

El Sr. Bucket implacablement fa que no amb el cap.

—Baronet Sir Leicester Dedlock, és del tot impossible. El que he de dir-li es refereix a Milady. És el pivot damunt del qual tot gira.

—Agent —replica Sir Leicester amb aspror, ulls encesos i llavis tremolosos—, sap el seu deure. Compleixi el seu deure, però vagi amb compte de no excedir-se. No ho toleraré. No ho suportaré. Treu el nom de Milady en aquesta conversa sota la seva responsabilitat... sota la seva responsabilitat! El nom de Milady no és un nom que la gent del carrer pugui tractar a la lleugera!

—Baronet Sir Leicester Dedlock, diré el que he de dir i res més.

—Espero que sigui així. Molt bé. Endavant. Endavant, senyor!

Fitant els ulls irats que ara l'eviten i la irada figura que tremola de cap a peus per més que s'esforça a contenir-se, el Sr. Bucket tempteja el terreny amb l'índex i prossegueix amb veu baixa.

—Baronet Sir Leicester Dedlock, és el meu deure informar-lo que el finat Sr. Tulkinghorn feia temps que covava recels i sospites de Lady Dedlock.

—Si hagués gosat insinuar-me-les, senyor —cosa que mai no va fer—, l'hauria mort jo mateix! —exclama Sir Leicester, picant amb la mà a la taula. Tanmateix, enmig de l'extremat acalorament i fúria de l'acte, es refrena davant els ulls inquisitius del Sr. Bucket, que belluga lentament el dit índex i, amb una barreja de paciència i fermesa, branda el cap.

—Sir Leicester Dedlock, el finat Sr. Tulkinghorn era profundament impenetrable; i no em puc arriscar a dir tot el que li va passar pel cap des d'un bon començament. Però sé, dels seus propis llavis, que fa temps sospitava que Lady Dedlock havia descobert, veient una certa cal·ligrafia —en aquesta mateixa casa i en presència seva, Sir Leicester Dedlock—, l'existència, en condicions d'extrema pobresa, d'una certa persona que havia estat el seu amant abans que vostè li fes la cort, i amb qui s'havia d'haver casat —el Sr. Bucket fa una pausa i deliberadament repeteix—, amb qui s'havia d'haver casat; sobre això no hi ha cap dubte. Sé dels seus llavis que quan poc després aquesta persona es va morir, va sospitar que Lady Dedlock havia anat a visitar, sola i en secret, el seu miserable allotjament i la seva miserable tomba. Sé per les meves pròpies indagacions, pels meus propis ulls i les meves orelles, que Lady Dedlock va fer aquesta visita disfressada amb la roba de la seva donzella, perquè el Sr. Tulkinghorn es va valer dels meus serveis per identificar Milady —si m'excusa per emprar el terme que habitualment fem servir—, i la vaig identificar, pel que fa a això, plenament. Al bufet de Lincoln's Inn Fields vaig acarar la donzella amb un testimoni que li havia fet de guia i va quedar fora de dubte que, sense que ho sabés la donzella, n'havia utilitzat el vestit. Baronet Sir Leicester Dedlock, ahir em vaig esforçar a preparar el terreny per a aquestes desagradables revelacions quan deia que de vegades fins i tot en famílies il·lustres passen coses ben estranyes. Tot això, i més, ha esdevingut a la seva família, i per obra de la seva esposa. Crec que el finat Sr. Tulkinghorn va prosseguir aquestes indagacions fins a l'hora de la seva mort, i que ell i Lady Dedlock, fins i tot aquella mateixa nit, es van fer mala sang a propòsit d'aquest assumpte. Bé, baronet Sir Leicester Dedlock, només faci saber això a Lady Dedlock; i preguntí a Milady si, després que ell sortís d'aquí, no va anar ella a visitar-lo al bufet, vestida amb un xal folgat amb un serrell molt llarg, amb la intenció de dir-li alguna cosa més.

Sir Leicester seu com una estàtua contemplant el dit cruel que el burxa fins al moll de l'os.

—Baronet Sir Leicester Dedlock, faci saber això a Milady de part meva, l'inspector Bucket del Cos de Detectius. I si Milady posa alguna resistència a admetre-ho, digui-li que és inútil; l'inspector Bucket ho sap, i sap que es va creuar amb el soldat, tal com vostè l'anomena —si bé actualment no és a l'exèrcit—, i sap que ella és conscient que s'hi va creuar a l'escala. Ara, baronet Sir Leicester Dedlock, per què li explico tot això?

Sir Leicester, que s'ha tapat la cara amb les mans, li demana deixant escapar un gemec que calli un moment. De tant en tant enretira les mans i d'aquesta manera preserva la dignitat i una calma aparent; tanmateix, el seu rostre arriba al punt de tenir tant color com els seus cabells blancs, i el Sr. Bucket s'alarma una mica. Per damunt la seva màscara d'altivesa, el seu aspecte esdevé més glacial i rígid; el Sr. Bucket aviat li nota una inusual lentitud en la parla, i ara i adés una estranya dificultat a començar que li fa proferir sons

inarticulats. Amb aquests sons trenca el silenci; aviat, amb tot, es controla per dir que no arriba a entendre per què un cavaller tan lleial i amb tant de zel com el traspassat Sr. Tulkinghorn no li havia fet saber res d'aquesta dolorosa, d'aquesta lamentable, d'aquesta inesperada, d'aquesta aclaparadora, d'aquesta increïble informació.

—Un cop més, baronet Sir Leicester Dedlock, per sortir de dubtes, faci-ho saber a Milady. Si ho creu oportú, faci-li-ho saber de part de l'inspector Bucket del Cos de Detectius. Descobrirà, si molt no m'erro, que el finat Sr. Tulkinghorn tenia la intenció de comunicar-li tot a vostè tan aviat com ho considerés prou madur; i és més, que així ho havia donat a entendre a Milady. Fixi's, potser estava decidit a revelar-ho el mateix matí que jo n'examinava el cadàver! Baronet Sir Leicester Dedlock, vostè no sap què faré o diré d'aquí a cinc minuts; i suposant que ara em traguessin del mig, vostè es podria preguntar per què jo no li ho havia comunicat, se n'adona?

Cert. Sir Leicester, eludint amb alguna dificultat alguns sorolls inoportuns, diu: "Cert." En aquesta conjuntura, se sent una considerable remor de veus que prové del vestíbul. El Sr. Bucket, després de parar l'orella, s'atansa a la porta de la biblioteca, gira la clau amb compte, l'obre i torna a escoltar. Després treu el cap i diu, baixet i apressadament, però sense perdre les formes: "Baronet Sir Leicester Dedlock, aquest desgraciat assumpte familiar, com jo havia previst, ha pres volada; l'eliminació tan sobtada del Sr. Tulkinghorn en té la culpa. La possibilitat de silenciar-lo passa per deixar entrar aquesta gent que ara es baralla amb els seus lacais. Li faria res quedar-se tranquil·lament assegut —pel bé del seu nom— mentre me'n faig càrrec? I podria fer-me tan sols una lleu inclinació de cap quan sembli que li ho demano?"

Sir Leicester replica confusament: "Agent. Faci el possible, faci el possible!" I el Sr. Bucket, complimentant-lo amb una inclinació i corbant el sagaç índex, s'esmuny escales avall cap al vestíbul, on les veus de seguida s'apaguen. Torna no gaire després, unes passes davant del mercuri i una altra divinitat germana, també empolvorada i amb calces curtes color flor de préssec, que transporten una cadira amb un vell invàlid. Darrere, els segueixen un altre home i dues dones. El Sr. Bucket, després de dirigir amb naturalitat i afablement la deposició de la cadira, acomiada els mercuris i torna a tancar la porta. Sir Leicester contempla glaçat aquesta invasió del seu sacre recinte.

—Bé, dames i cavallers, potser ja em coneixen —diu el Sr. Bucket, en to confidencial—. Sóc l'inspector Bucket del Cos de Detectius, sí, i aquesta —traient de la butxaca del pit l'extrem de la seva avinent vareta de comandament— és la meva credencial. Bé, volien veure el baronet Sir Leicester Dedlock. Doncs bé! Ja el veuen, i he d'advertir-los que no tothom té aquest honor. Vostè, bon jai, es diu Smallweed, aquesta és la veritat, ho sé prou bé.

—Sí, i mai no n'ha sentit dir cap mal! —exclama cridant amb estridència el Sr. Smallweed.

—No deu saber pas per què van matar el porc, oi? —replica el Sr. Bucket, amb una mirada fulminant, però sense perdre la calma.

—No!

—Doncs el van matar —diu el Sr. Bucket— perquè tenia massa galtes. No es posi en aquesta situació, no li convé gens. Té costum de parlar amb alguna persona sorda, oi?

—Sí —gruny el Sr. Smallweed—, la meua dona és sorda.

—Això explica que alci tant la veu. Però com que ella no és aquí, abaixi-la una octava o dues, si us plau, i no tan sols li'n restaré molt agraït, sinó que li faré més cas —diu el Sr. Bucket—. Aquest altre cavaller es dedica a predicar, oi?

—Es diu Chadband —puntualitza el Sr. Smallweed, que d'ara endavant empra un to més baix.

—Havia tingut un sergent, company d'armes, que es deia igual —diu el Sr. Bucket donant-li la mà—, i per això hi tinc una predilecció. La Sra. Chadband, sens dubte?

—I la Sra. Snagsby —presenta el Sr. Smallweed.

—El seu marit és paperaire judicial, i amic meu —diu el Sr. Bucket—. L'estimo com un germà... I bé, què hi ha de nou?

—Vol dir quins assumptes ens han dut aquí? —pregunta el Sr. Smallweed, una mica parat pel sobtat gir de la conversa.

—Vinga! Sap prou bé què vull dir. Faci'ns saber a què ve, tot això en presència del baronet Sir Leicester Dedlock. Vinga!

El Sr. Smallweed, després de fer un senyal al Sr. Chadband, hi conversa un moment en veu baixa. El Sr. Chadband, que regalima una considerable quantitat de sèu pels porus del front i els palmells de la mà, diu en veu alta: "Sí. Vostè primer!" I s'enretira al lloc on era.

—Jo era client i amic del Sr. Tulkinghorn —grinyola llavors l'avi Smallweed—. Fèiem negocis, jo li era útil i ell m'era útil. En Krook, mort i enterrat, era cunyat meu. Era l'únic germà d'una cotorra sulfurant; Sra. Smallweed, com a mínim. Vaig heretar les propietats d'en Krook. Vaig revisar-ne tots els documents i efectes. Tot va ser desenterrat davant meu. Hi havia un feix de cartes que van pertànyer a un llogater mort i enterrat, ben amagades rere una lleixa vora el jaç de Lady Jane —el jaç de la seva gata. Ell va amagar a consciència tota mena de coses pertot arreu. El Sr. Tulkinghorn les volia i jo les hi vaig proporcionar, però abans me les vaig mirar per damunt. Sóc un home de negocis i hi vaig fer una reüllada. Eren cartes de l'estimada del llogater i signava Honoria. Déu meu, Honoria¹ no és pas un nom corrent, oi? No hi haurà cap dama d'aquesta casa que signi Honoria, veritat? Oh no, és clar que no! Oh no, és clar que no! Ni amb la mateixa lletra, oi? Oh no, és clar que no!

¹ En llatí, a més de posseïdora de fama i poder, significava també posseïdora de bellesa. De totes maneres el sarcasme és palès.

Llavors el Sr. Smallweed, enmig de la seva apoteosi, té un atac de tos que interromp proferint: “Oh Senyor! Oh Déu! Em faig miques!”

—I bé, quan estigui a punt —diu el Sr Bucket, després d’esperar que s’hagi recuperat— d’arribar a dir alguna cosa que pugui interessar el baronet Sir Leicester Dedlock, ja ho sap; el té assegut aquí mateix.

—Encara no l’he dita? —exclama l’avi Smallweed— El cavaller encara no es dóna per al·ludit? Ni amb el capità Hawdon i la seva enamorada Honoria, ni de torna amb el fill de tots dos? Vinga, doncs jo sí que vull saber on paren les cartes. Si no interessen Sir Leicester Dedlock, m’interessen a mi. Vull saber on són. No vull que desapareguin per art d’encantament. Les vaig fer a mans del Sr. Tulkinghorn; de ningú més.

—Perquè les hi va pagar, oi que sí? I de manera esplèndida —diu el Sr. Bucket.

—Això no m’importa. Vull saber qui les té. I li diré què volem; el que tots volem, Sr. Bucket. Volem que es dediquin més esforços i més indagacions en aquest assassinat. Sabem quins interessos hi havia i quin va ser el mòbil, i vostè no s’hi ha dedicat prou. Si en George, el dragó rodamón hi va tenir res a veure, va ser només com a còmplice; li van instigar. Sap prou bé com tothom què vull dir.

—Ara li diré què dic jo —diu el Sr. Bucket, mentre canvia instantàniament d’actitud i acostant-se-li imprimeix a l’índex un extraordinari poder de fascinació—; maleït sia si arribo a deixar que ningú sota la capa del cel esguerri el meu cas o hi interfereixi, o se m’avanci ni que sigui mig segon. Vol més esforços i més investigacions? En vol? Veu aquesta mà, oi? I creu que no sé quin és el moment adequat per allargar-la i engrapar el braç de qui va disparar aquell tret?

Tal és el poder d’intimidació d’aquest home, i és tan terriblement evident que no fanfarroneja en va, que el Sr. Smallweed comença a disculpar-se. El Sr. Bucket, deixant de banda la seva sobtada còlera, el posa a ratlla.

—El consell que li dono és que no es capfiqui amb l’assassinat. Això és cosa meva. No perdi de vista els diaris, no m’estranyaria que d’aquí a ben poc hi llegís alguna cosa, si té bon ull. Conec el meu ofici, i això és tot el que he de dir-li d’aquest assumpte. Respecte a aquelles cartes, vol saber qui les té? No m’importa que ho sàpiga. Les tinc jo. És aquest el feix?

El Sr. Smallweed es mira amb ulls avariciosos el petit paquet que el Sr. Bucket es treu d’un misteriós amagatall de la jaqueta, i l’identifica com a tal.

—I ara què ha de dir-me? —pregunta el Sr. Bucket— Vinga, no obri gaire la boca perquè això el desafavoreix.

—En vull cinc-centes lliures.

—No, no és cert, vol dir cinquanta —diu el Sr. Bucket rient-se’n.

Tanmateix, és clar que el Sr. Smallweed vol dir cinc-centes.

—Resulta que el baronet Sir Leicester Dedlock m’ha comissionat perquè m’encarregui (sense admetre o prometre res) d’aquest insignificant

assumpte –diu el Sr. Bucket; Sir Leicester fa que sí mecànicament amb el cap–, i vostè em proposa que tingui en compte una demanda de cinc-centes lliures. Vaja, quina exageració! Dues-centes cinquanta també seria prou exagerat, però millor. No seria millor demanar-ne dues-centes cinquanta?

El Sr. Smallweed està ben segur que no.

—Llavors –diu el Sr. Bucket–, escoltem el Sr. Chadband. Déu meu! Vés a saber els cops que havia escoltat el meu vell camarada sergent que es deia igual; i quin home tan moderat des de tots els punts de vista, mai no me n'he trobat cap altre!

Amb aquesta invitació, el Sr. Chadband s'avança, i després d'una rialleta greixosa i d'obtenir una mica d'oli refregant-se els palmells de les mans, s'expressa tal com segueix:

—Amics meus, ara som –la meva esposa Rachael i jo– a les mansions dels rics i poderosos. Per què som ara a les mansions dels rics i poderosos, amics meus? Per què ens han invitat? Per dir-nos que hem de congratular-nos amb ells, per dir-nos que hem d'alegrar-nos amb ells, per dir-nos que hem de tocar el llaüt amb ells, per dir-nos que hem de dansar amb ells? No. Doncs, per què som aquí, amics meus? Per què posseïm un secret pecaminós, i necessitem gra, vi i oli –o el que ve a ser el mateix, diners– per tenir-lo guardat? Probablement per això, amics meus.

—Vostè és un home de negocis, certament –contesta el Sr. Bucket amb molta deferència–, i en conseqüència ens revelarà la naturalesa del seu secret. Té raó. Ho ha expressat immillorablement.

—Per tant, germà, impulsats per un esperit d'amor –diu el Sr. Chadband amb murrieria–, el desclourem. Rachael, esposa meva, avança't!

La Sra. Rachael, que se'n moria de ganes, s'avança de tal manera que empeny el seu marit al fons, i s'encara amb el Sr. Bucket amb un somriure molt sorrut.

—Atès que vol assabentar-se del que sabem –diu–, li ho diré. Vaig ajudar a criar la Srta. Hawdon, la filla de Milady. Era al servei de la germana de Milady, que es va afectar molt per la deshonra que li havia dut Milady i va fer creure a tothom, fins i tot a Milady, que la criatura s'havia mort –poc li va faltar– poc després de néixer. Però és viva i sé qui és –la Sra. Chadband, amb una riallada i havent posat un accent amarg al mot Milady, es plega de braços i mira implacablement el Sr. Bucket.

—Suposo que ara deu esperar un bitllet de vint lliures, o un regal d'una vàlua aproximada?

La Sra. Chadband es limita a riure i li diu despectivament que per què no li “ofereix” vint penics.

—Per allí tenim l'excel·lent esposa del meu amic el paperaire judicial –diu el Sr. Bucket, fent avançar la Sra. Snagsby amb un moviment de dit–. Quin joc té, senyora?

En un primer moment, les llàgrimes i lamentacions impedeixen a la Sra. Snagsby establir la natura del seu joc, però gradualment i confusa va sortint a la llum que és una dona aclaparada pels greuges i les injustícies, que el Sr. Snagsby habitualment l'enganya, l'abandona i procura tenir-la a les fosques, i que el seu principal alleujament, enmig d'aquestes afliccions, havia estat la simpatia del traspasat Sr. Tulkinghorn, el qual li demostrà tanta commiseració una vegada que vingué a Cook's Court, estant el fals del seu marit absent, que des de llavors li va anar confiant totes les penes. Sembla que tothom, menys els presents, s'ha jurat per fer perdre la calma a la Sra. Snagsby. El Sr. Guppy, per exemple, un escriptor de Kenge i Carboy que de primer era tan clar com el sol de migdia, de sobte sota els efectes –sens dubte– dels suborns i les maquinacions del Sr. Snagsby, va esdevenir fosc i callat com la mitjanit. El Sr. Weelve, per exemple, amic del Sr. Guppy que per motius semblants vivia misteriosament en una mansarda. Per exemple en Krook, finat; per exemple en Nimrod, finat; per exemple en Jo, finat, i “tots hi estaven embolicats”. En què, la Sra. Snagsby no ho explicita exactament, però estava segura que en Jo era fill del Sr. Snagsby, “tant com si una trompeta ho hagués pregonat”; ella va seguir el Sr. Snagsby quan va fer la darrera visita al noi, i si no era el seu fill, per què hi va anar? Des d'un temps ençà, la seva única ocupació ha estat seguir el Sr. Snagsby d'aquí cap allà, amunt i avall, i anar encaixant circumstàncies sospitoses –i cada circumstància ha resultat ser extremadament sospitosa, i d'aquesta manera ha perseguit nit i dia l'objectiu de descobrir i enxampar el seu deslleial marit. Així va arribar a posar en contacte els Chadband i el Sr. Tulkinghorn, i va parlar amb el Sr. Tulkinghorn del canvi del Sr. Guppy, i va ajudar, per casualitat i tangencialment, a aclarir les circumstàncies en les quals els presents estan interessats, continuant ara i sempre la seva trajectòria principal, aconseguir el total desemmascament del Sr. Snagsby i la separació matrimonial. La Sra. Snagsby, com a dona ofesa, amiga de la Sra. Chadband, feligresa del Sr. Chadband i ploranera del traspasat Sr. Tulkinghorn, és aquí per donar testimoni, sota segell confidencial, amb tots els malentesos possibles i tots els embolics possibles i impossibles, que no té cap mena de motivació pecuniària, ni cap més propòsit o finalitat que l'esmentada; i aporta aquí, agafada pertot arreu, la seva pròpia atmosfera densament empolsinada, que sense aturador genera el seu molí de gelosia.

Mentre es desenvolupa aquest exordi –i dura força estona–, el Sr. Bucket, que s'ha adonat d'un cop d'ull de la fel transparent de la Sra. Snagsby, consulta la seva divinitat familiar i atorga la seva perspicaç atenció als Chadband i al Sr. Smallweed. Sir Leicester Dedlock continua immòbil amb la mateixa aparença congelada, amb l'excepció que una vegada o dues mira cap al Sr. Bucket com si, de tota la humanitat, només es refiés d'aquest agent.

—Molt bé –diu el Sr. Bucket—. Ara els entenc, saben; i com que estic comissionat pel baronet Sir Leicester Dedlock d'encarregar-me d'aquesta fotesa –Sir Leicester mecànicament torna a assentir amb el cap–, puc esmerçar-hi

els cinc sentits. No faré al·lusió a conspirar per extorquir diners o qualsevol cosa d'aquesta mena, perquè aquí ens trobem entre homes i dones de món, i el nostre propòsit és que tot vagi bé. Però els diré que m'estranya; em sorprèn que se'ls acudís fer renou al vestíbul. Era molt contrari als seus interessos. Això és el que em crida l'atenció.

—Volíem entrar —al·lega el Sr. Smallweed.

—I tant, és clar que volien entrar —assenteix benhumorat el Sr. Bucket—, però que un vell cavaller de la seva edat —que podria anomenar realment venerable, per Déu!—, amb els sentits afinats, com estic segur que estan per la manca d'ús de les extremitats que li fa pujar al cap tota l'energia, no tingúes en compte que si un assumpte com aquest no es mantenia tan secret com fos possible no li reportaria ni mig penic, és tan curiós! Com pot veure el mal geni s'enduu el millor de vostè, per aquí és per on perd terreny —diu el Sr. Bucket de manera amistosa i raonada.

—Només he dit que no me n'aniria fins que un dels criats avisés Sir Leicester Dedlock —contesta el Sr. Smallweed.

—Exacte! Així és com el mal geni s'enduu el millor de vostè. Bé, en una altra ocasió guardi-se'l; hi guanyarà diners. Truco perquè se'ls emportin?

—Quan tornarem a tenir notícies? —pregunta secament la Sra. Chadband.

—Visca l'essència de la dona autèntica! Sempre curiosa com les del seu adorable sexe! —contesta el Sr. Bucket amb galanteria— Tindrè molt de gust d'avisar-la demà o demà passat, sense oblidar-me del Sr. Smallweed i la seva demanda de dues-centes cinquanta.

—Cinc-centes! —exclama el Sr. Smallweed.

—D'acord! Nominalment cinc-centes —el Sr. Bucket té a la mà el cordó de la campaneta—; cal que ara els desitgi bon dia de part meva i del senyor de la casa? —pregunta amb to d'indirecta.

Com que no té ningú l'audàcia de posar-hi cap objecció, la fa sonar, i tota la colla es retira tal com ha entrat. El Sr. Bucket els segueix fins a la porta i, tornant-ne, diu amb l'aire dels assumptes d'importància:

—Baronet Sir Leicester Dedlock, correspon a vostè decidir si vol fer, o no vol fer aquesta compra. Per regla general, personalment recomanaria que es comprés, i crec que es pot comprar a baix preu. Ja ha vist com aquesta carabasseta avinagrada de la Sra. Snagsby ha estat utilitzada per tots els bàndols d'aquesta especulació, i ha fet molt més mal aplegant retalls desaparionats que si ho hagués fet a consciència. El difunt Sr. Tulkinghorn duia les regnes d'aquests cavalls i no dubto gens que els hagués menat pel seu camí, però fou despatxat del pescant; ara tenen les potes en el rastre i cadascú tira i empeny pel seu camí. És així i així és la vida. Si el gat és fora, les rates fan tabola; es trenca el glaç i l'aigua corre. Bé, cal preocupar-se de la persona que s'ha d'agafar.

Sir Leicester fa l'efecte de despertar-se, malgrat que té els ulls esbatanats, i contempla fixament el Sr. Bucket, mentre el Sr. Bucket consulta el

rellotge.

—La persona que s’ha d’agafar és ara en aquesta casa —prosegueix el Sr. Bucket, guardant el rellotge amb calma i progressivament animat— iestic a punt de detenir-la en presència seva. Baronet Sir Leicester Dedlock, no digui ni un mot ni es bellugui ni un pèl. Ni hi haurà enrenou ni cap mena de daltabaix. Si li sembla bé, tornaré aquest vespre mateix i tractaré de conjuminar els seus desitjos respecte a aquest desafortunat assumpte de família i la manera més respectable de silenciar-lo. Quant a la detenció que ara tindrà lloc, no es posi nerviós. S’assabentarà amb tota claredat del cas, del cap a la fi.

El Sr. Bucket fa sonar la campaneta, se’n va a la porta, parla breument a cau d’orella amb el mercuri, tanca la porta i s’hi queda darrere amb els braços plegats. Després d’un suspens d’un minut o dos, la porta s’obre a poc a poc i entra una francesa. La mademoiselle Hortense.

Quan ja és a dins, el Sr. Bucket tanca de cop la porta i s’hi recolza d’esquena. El soroll inesperat fa que ella es giri i llavors s’adona per primer cop de la presència de Sir Leicester assegut a la butaca.

—Disculpi’m —murmura atropelladament—. M’havien dit que no hi havia ningú.

Quan fa una passa cap a la porta es troba cara a cara amb el Sr. Bucket. Les faccions se li contrauen sobtadament i esdevenen mortalment pàl·lides.

—La tinc a dispesa, Sir Leicester Dedlock —diu el Sr. Bucket, assenyalant-la amb el cap—. Fa unes quantes setmanes que aquesta jove estrangera s’allotja a casa meva.

—Creu que això pot importar gens Sir Leicester, àngel meu? —contesta en to burleta la mademoiselle Hortense.

—I bé, àngel meu —contesta el Sr. Bucket—, ja ho veurem.

La mademoiselle Hortense el fita amb cara ferrenya i una ganyota que passa gradualment del somriure al despit. “Està molt misteriós. Està begut?”

—Tolerablement sobri, àngel meu —contesta el Sr. Bucket.

—Acabo d’arribar a aquesta detestable casa amb la seva dona. Fa cinc minuts que la seva dona s’ha separat de mi. A baix m’han dit que la seva dona era aquí. Arribo aquí i la seva dona no hi és. Què significa aquesta comèdia d’embolics, digui’m? —pregunta la mademoiselle amb els braços correctament plegats, però amb les galtes brunes bategant com un rellotge.

El Sr. Bucket es limita a brandar el dit cap a ella.

—Ah, Déu meu, és un rematat idiota! —exclama la mademoiselle sacsant el cap amb una riallada— Deixi’m passar cap a baix, grandíssim verro! —picant el terra amb el peu i amenaçant-lo.

—Bé, mademoiselle —diu amb fredor calculada el Sr. Bucket—, assegui’s en aquell sofà.

—No em penso asseure enlloc! –contesta amb un xàfec de cops de cap.

—Doncs bé, mademoiselle –repeteix el Sr. Bucket, sense cap altra insistència llevat de la del seu dit–, s’asseurà en aquell sofà

—Per què?

—Perquè la detinc acusada d’assassinat, i no cal cap més explicació. Bé, si és possible m’agradaria portar-me educadament tenint en compte el seu sexe i que és estrangera. Si no és possible, hauré de ser desagradable, i n’hi ha alguns de més desagradables a fora. El meu comportament depèn de vostè. Per tant, com a amic, li recomano, abans que no passi mig remaleït segon, que s’assegui en aquell sofà.

La mademoiselle obeeix, dient amb to reconcentrat, mentre les galtes li bateguen més de pressa i més fort: “És un dimoni!”

—Bé, se n’adona –prosegueix el Sr. Bucket, amb to d’aprovació–, està còmoda i es comporta com esperava que ho fes una noia estrangera de seny com vostè. Ara li donaré un petit consell, i és aquest: no xerri gaire. Aquí no cal que digui res, i millor que ni obri els llavis. En resum, com menys *parlé*, millor, sap –el Sr. Bucket es mostra molt complagut de la seva explicació en francès.

La mademoiselle, amb boca felina i els ulls negres traient foc, s’asseu al sofà tota dreta, encarcarada, amb els dits de les mans encongits, i podria suposar-se que també els dels peus, murmurant: “Oh, Bucket, vostè és un dimoni!”

—Bé, baronet Sir Leicester Dedlock –diu el Sr. Bucket, i d’ara endavant el dit ja no descansa–, aquesta noia, la meva pensionista, a l’època que li he mencionat era la donzella de Milady, i a més, aquesta noia va demostrar una extraordinària vehemència i apassionament contra Milady quan la va acomiadar...

—Mentida! –exclama la mademoiselle– Em vaig acomiadar jo mateixa.

—Bé, vaja, per què no fa cas del meu consell? –contesta el Sr. Bucket, amb to emocionat, gairebé de súplica– Em sorprèn la seva indiscreció. Dirà alguna cosa que es podrà usar en contra seva, sap. Acabarà fent-ho. No es preocupi per res del que jo digui fins que no ho aporti com a testimoni. No va dirigit a vostè.

—Acomiadada, a sobre! –exclama enfurismada la mademoiselle–, per Milady! Sí, a fe de Déu, una senyorassa! Diantre, hagués arr’rruinat la meva rr’reputació si m’hagués quedat amb una Milady tan infame!

—Li juro que em sorprèn! –protesta el Sr. Bucket– Pensava que els francesos eren gent educada, de veritat que m’ho creia. I, a més, una dona, deixar-se anar d’aquesta manera davant del baronet Sir Leicester Dedlock!

—És un pobre enganyat! Escupo sobre la seva casa, sobre el seu nom, sobre la seva imbecil·litat –cosa que féu prenent la catifa com a representació seva–. Oh quin gran home! Oh sí, magnífic! Oh Déu dels cels! Bah!

—Bé, Sir Leicester Dedlock –continua el Sr. Bucket–, a aquesta rampelluda i també colèrica estrangera se li va ficar al cap que el Sr. Tulkinghorn, finat, li devia un favor per haver comparegut al seu bufet en l’ocasió que li he explicat; tot i que va ser recompensada lliberalment per les molèsties i el temps que hi va dedicar.

—Mentida! –exclama la mademoiselle– També vaig refusar els seus diners.

—(Si s’entesta en *parlé*, sap, s’haurà d’atenir a les conseqüències.) –diu el Sr. Bucket parentèticament– Bé, Sir Leicester Dedlock, si es va allotjar a casa meva amb la deliberada intenció de cometre els fets i desorientar-me, no li ho sabria dir; però el cert és que vivia a casa meva a despesa en l’època que rondava el bufet del finat Sr. Tulkinghorn buscant brega, i al mateix temps perseguia i tenia mig mort de por un pobre paperaire.

—Mentida! –exclama la mademoiselle– Tot mentida!

—Baronet Sir Leicester Dedlock, l’assassinat es va cometre, i ja sap en quines circumstàncies. Ara li prego que em segueixi amb tota l’atenció durant un minut o dos. M’hi van enviar i em van confiar el cas. Vaig examinar el lloc, el cos, els papers, tot. A partir d’una informació que vaig rebre –d’un passant d’advocat que treballava al mateix edifici– vaig detenir en George, per haver estat vist, aquella nit, gairebé a la mateixa hora del crim, rondant per allí; també per haver-lo sentit escridassar el finat en ocasions anteriors, i fins i tot haver-lo amenaçat, com va puntualitzar un testimoni. Sir Leicester Dedlock, si em pregunta si des del primer moment vaig creure que en George era l’assassí, he de dir-li francament que no; però podia ésser-lo, tanmateix; i en contra seva hi havia prou indicis perquè fos el meu deure detenir-lo i posar-lo en presó preventiva. Ara, fixi-s’hi!

Quan el Sr. Bucket, amb una mica d’eufòria –si tenim en compte el seu tarannà–, s’inclina endavant i prologa el que dirà amb un fantasmagòric cop de l’índex a l’aire, la mademoiselle Hortense clava en ell els seus ulls negres tot arrufant les celles foscament, i serra amb força els llavis ressecs.

—Baronet Sir Leicester Dedlock, al vespre vaig tornar a casa i em vaig trobar aquesta noia sopant amb la meva dona, la Sra. Bucket. Des que ens va proposar tenir-la a despesa es desfeia en elogis envers la Sra. Bucket, però aquell vespre en va fer més que mai; de fet es va excedir. De la mateixa manera s’excedí en compliments i planys en memòria del finat Sr. Tulkinghorn. Jo seia davant seu, i veient-la amb un ganivet a la mà, a fe de Déu que em vingué com un llamp la idea que ho havia fet ella!

La mademoiselle gairebé no se sent quan filtra entre dents i llavis els mots: “És un dimoni.”

—Bé, on –prosegueix el Sr. Bucket– era la nit de l’assassinat? Era al teiatro² –certament hi era, com he pogut comprovar, tant abans com després

² A l’original, *theayter*.

dels fets. Em vaig adonar que havia d'heure-me-les amb un personatge astut i que seria molt difícil aconseguir evidències i li vaig parar una trampa... una trampa com encara no n'havia parada mai cap, i un risc que mai no havia assumit. La vaig planejar tot sopant, mentre parlava amb ella. Quan vaig pujar a dormir, com que la casa és petita i aquesta noia té les orelles molt fines, vaig omplir la boca de la Sra. Bucket amb el llençol perquè no pogués fer cap exclamació de sorpresa, i li vaig explicar tot... Que no li torni a passar pel cap això, estimada, o hauré de lligar-li les cames pels turmells –el Sr. Bucket, fent l'apart, s'ha inclinat silenciosament damunt la mademoiselle i li ha posat la manassa damunt l'espatlla.

—I ara què li passa? –li pregunta ella.

—Un altre cop ni se li acudeixi –contesta el Sr. Bucket, advertint-la amb el dit– saltar per la finestra. Això és el que em passa. Vinga! Agafi'm de bracet. No cal que s'alci, m'asseuré vora seu. Ara agafi'm de bracet, vol? Sóc un home casat, sap, ja coneix la meva dona. Agafi'm de bracet.

Esforçant-se en va per humitejar els llavis ressecs, amb so adolorit, i lluitant contra ella mateixa, obeeix.

—Bé, ja torna a estar tot a l'hora. Baronet Sir Leicester Dedlock, aquest cas no hauria estat mai el que és sense la Sra. Bucket, que és una dona com no en trobaria entre cinquanta mil... entre cent cinquanta mil! Per abaixar la guàrdia d'aquesta noia, des de llavors no vaig tornar a posar els peus a casa; si bé em comunicava sempre que calia amb la Sra. Bucket mitjançant les barres del forner i la tramesa de llet. A la Sra. Bucket, quan tenia el llençol a la boca, li havia dit a cau d'orella: “Estimada, la pots ensarronar sense parar amb històries versemblants sobre les meves sospites contra en George, i això, i allò i allò de més enllà? La pots vigilar contínuament dia i nit? Et pots comprometre a dir ‘no farà res sense que jo ho sàpiga, serà la meva presonera sense sospitar-ho, s'escaparà menys de mi que de la mort, la seva vida serà la meva vida, la seva ànima la meva, fins que hagi pogut saber si ha comès l'assassinat?’ La Sra. Bucket em contestà de la manera que va poder, tenint en compte el llençol, ‘Bucket, puc!’ I ho va dur a terme fabulosament!”

—Mentides! –atalla la mademoiselle– Tot mentides, amic meu!

—Baronet Sir Leicester Dedlock, en aquestes circumstàncies, com han resultat les meves previsions? Quan vaig preveure que aquesta noia s'excediria en unes altres direccions, anava errat o tenia raó? Tenia raó. Què va intentar fer? No es desmaià, oi? Va intentar carregar el mort a Milady.

Sir Leicester s'incorpora de la butaca i torna a ensorrar-s'hi esbalaït.

—I la va animar més el fet de saber que jo era sempre per aquí, cosa feta a propòsit. Bé, Sir Leicester Dedlock, obri la meva agenda, si em permet la llibertat que la hi llenci, i fixi's en les cartes que vaig rebre, cadascuna amb els dos mots, L A D Y D E D L O C K. Obri la que va dirigida a vostè, que he interceptat aquest matí, i llegeixi'n els tres mots, L A D Y D E D L O

C K A S S A S S I N A. Aquestes cartes han caigut aquí i allà com una pluja de marietes. Què me'n diu ara, de la Sra. Bucket, que des del seu lloc d'espionatge ha vist com totes les escrivia aquesta noia? Què me'n diu ara, de la Sra. Bucket, que aquesta darrera mitja hora ha deixat en lloc segur la tinta i el paper corresponents, i les mitges quartilles pariones i tota la pesca? Baronet Sir Leicester Dedlock, què me'n diu ara, de la Sra. Bucket, que ha vist com aquesta noia les llançava a correus l'una rere l'altra? —pregunta el Sr. Bucket, en una apoteosi d'admiració envers el talent de la seva esposa.

Mentre el Sr. Bucket es disposa a concloure, hi ha dos fets especialment remarcables. Primer, que sembla establir imperceptiblement sobre la mademoiselle un extraordinari dret de propietat. Segonament, que la mateixa atmosfera que ella respira sembla empètitir-se i encongir-se al seu voltant, com si una xarxa compacta o un pal·li fúnebre s'anessin estrenyent més i més al voltant de la seva sufocada silueta.

—No hi ha cap dubte que Milady era allí al moment dels fets, i que la meva amiga estrangera aquí present la va veure, diria des de dalt de l'escala. Milady, en George i la meva amiga estrangera eren a tocar tocar l'un de l'altre. Però això no té cap importància; així que ho passaré per alt. He trobat el tac³ de la pistola amb què va ser assassinat el difunt Sr. Tulkinghorn. Era un tros de cartolina d'una làmina impresa de la seva mansió de Chesney Wold. No és gran cosa, dirà, baronet Sir Leicester Dedlock. No. Però, quan la meva amiga estrangera, aquí present, després d'haver abaixat absolutament la guàrdia, es va sentir segura i va estripar la resta de la làmina, i la Sra. Bucket en va encaixar els trossos i es va adonar que només hi mancava el tac, això comença a semblar Queer Street⁴.

—Quin enfilall de mentides —atalla la mademoiselle—. Garla massa. Ja acaba, o no pensa deixar de xerrar?

—Baronet Sir Leicester Dedlock —el Sr. Bucket continua, i es recrea amb el títol complet, i pateix si se'n deixa algun tros—, el darrer punt del cas que mencionaré demostra que en la nostra professió cal tenir paciència i no fer les coses amb presses. Ahir jo observava aquesta noia sense que se n'adonés, quan contemplava el funeral acompanyada de la meva esposa, que havia planificat dur-la-hi; tenia tantes proves inculpatòries i era tal l'expressió de la seva cara, i el meu ànim estava tan exaltat contra la seva malícia envers Milady, i el moment era tan oportú per dur a terme el que vostè en diria una revenja pel seu honor, que si hagués estat més jove i amb menys experiència, de segur que l'hauria detinguda. També ahir a la nit, quan Milady, queestic segur que és objecte d'una universal admiració, va arribar a casa amb el semblant... caram, Déu meu, un home hauria de dir talment de Venus sorgint de l'oceà, m'era tan desagradable i tan incoherent pensar que se l'acusava d'assassinat, que vaig estar a punt de voler posar punt final a aquesta situació. Què hi hauria perdut?

³ En aquest cas, cilindre de paper amb què es pitja la càrrega d'una arma de foc.

⁴ Carrer llegendari on se suposa que resideix la gent sospitosa i problemàtica.

Baronet Sir Leicester Dedlock, hauria perdut l'arma. La meva presonera, aquí present, havia suggerit a la Sra. Bucket, en acabat el funeral, que podrien anar amb un vehicle públic a passejar una mica pel camp i prendre el te en un local d'esbarjo molt decent. Bé, resulta que a prop del local d'esbarjo hi ha una bassa. A l'hora del te, la meva presonera va pujar a buscar el mocador de butxaca a l'habitació on es guarden els barrets, s'hi va quedar una bona estona i en va tornar sense gaire alè. Tan aviat com van arribar a casa, la Sra. Bucket m'ho va fer saber, com també les seves observacions i sospites. Vaig fer dragar la bassa a la claror de la lluna en presència d'una parella del nostres homes, i abans d'haver passat mitja dotzena d'hores ja havíem recuperat la pistola de butxaca. Bé, estimada, allargui el braç una mica més, com jo; mantingui'l estirat, i no li faré mal!

El Sr. Bucket, en un tres i no res li ferma una manilla al canell. “Ja en tenim una. Ara l'altra, estimada. Dos, i ja s'ha acabat!”

Ell s'alça; ella s'alça també.

—On —li pregunta ella, enfosquint els seus grans ulls fins que gairebé les pestanyes abaixades els amaguen, i encara miren fixament—, on és la seva falsa, hipòcrita i maleïda dona?

—S'ha avançat cap a la caserna de la policia —contesta el Sr. Bucket—. Allí la trobarà, estimada.

—M'agradaria fer-li un petó! —exclama la mademoiselle Hortense, panteixant com una tigressa.

—Em temo que més aviat la mossegaria —diu el Sr. Bucket.

—M'agradaria! —esbatanant els ulls— Amb molt de gust l'esquarteraria, membre a membre.

—Déu meu, estimada —diu el Sr. Bucket, absolutament calmat—, no m'estranya gens. Les del seu sexe, quan no estan d'acord, es tenen molta animositat. Cap a mi no en tindrà ni la meitat, oi?

—No. Malgrat que continuï essent un dimoni.

—A voltes àngel i a voltes diable, eh? —exclama el Sr. Bucket— Consideri, amb tot, que faig el meu ofici. Vinga! Deixi'm posar-li bé el xal. He fet de donzella d'una bona colla de dames, abans d'aquesta ocasió. Té ben posat el barret? Tenim un cabriolé a la porta.

La mademoiselle Hortense, fent una ullada rabiüda al mirall, s'arranja d'una revolada, i fent-li justícia s'ha de dir que el seu aspecte és elegant com pocs.

—Ara escolti'm, àngel meu —diu ella, després de moure el cap amb sarcasme—. És molt espavilat. Però no li pot tornar la vida, oi?

—Més aviat no —diu el Sr. Bucket.

—Té gràcia. Una altra cosa. És molt espavilat. Pot fer d'ella una dama honorable?

—No sigui tan rancuniosa —diu el Sr. Bucket.

—O bé d'ell un cavaller arrogant? —exclama la mademoiselle, referint-se amb inefable despit a Sir Leicester— Eh? Oh, doncs miri-se'! La pobra criatura! Ha! ha! ha!

—Vinga, vinga, aquest *parlé* és pitjor que l'altre —diu el Sr. Bucket—. Som-hi!

—No ho pot fer, oi? Doncs ja pot fer amb mi el que vulgui. Morir per morir, tant se me'n dóna. Som-hi, àngel meu. *Adieu*, vell caduc. El planyo i el menys-pre-o!

Amb aquests darrers mots, fa petar les dents com si hagués tancat la boca amb un ressort. És impossible descriure com se l'enduu el Sr. Bucket; però ho fa d'una manera que li és molt peculiar, abraçant-la i embolcallant-la com un núvol, i surant amb ella pels aires com si fos un Júpiter⁵ domèstic i ella l'objecte de la seva estimació.

Quan es queda sol, Sir Leicester conserva la mateixa actitud, com si estigués escoltant i tingués encara ocupada la seva atenció. Per fi fa una ullada per l'habitació deserta i, adonant-se que no hi ha ningú, es posa dret vacil·lant, empeny enrere la butaca i fa unes quantes passes recolzant-se a la taula. Després s'atura i, proferint alguns d'aquells sons inarticulats, alça la vista i fa l'efecte de contemplar fixament alguna cosa.

Déu sap què contempla. Els verds, els verds boscos de Chesney Wold, la noble mansió, els retrats dels avantpassats, forasters que els desfiguren, agents de policia que manifassegen barroerament les relíquies més precioses de la família, milers de dits que l'assenyalen, milers de cares que li fan burla. Per més que aquelles ombres aletegin davant el seu esbalaïment, només hi ha una ombra que pot anomenar amb una certa claredat fins i tot ara, i a la qual adreça les estrebades als cabells blancs i els braços estesos.

És ella, en companyia de la qual, llevat del fet que durant anys ha estat la fibra principal de l'arrel de la seva dignitat i del seu orgull, mai no ha tingut un pensament egoista. És ella, que ell ha estimat, admirat, honorat i enlairat perquè tothom la respecti. És ella, que, enmig del constrenyiment de tots els formalismes i convencionalismes de la seva vida, ha suposat un dipòsit d'autèntica tendresa i amor, susceptible com cap altra cosa de ser ferit amb l'agonia que sent. La veu a ella fins al punt d'oblidar-se d'ell mateix, i no pot suportar contemplar-la enderrocada del pinacle que la seva presència ha embellit tantíssim.

I fins i tot desplomant-se a terra, oblidant el seu sofriment, encara pot pronunciar el seu nom amb prou claredat enmig d'aquells sons intercalats, i en un to de dol i compassió més que de retret.

⁵ L'omnipotent pare celestial, assimilat a Zeus, l'apleganúvols, se n'emparava per rapir les seves amants, per exemple Io, o bé només per amagar les seves relacions amoroses; vegeu: *Iliada*, XIV, 343-6.

Capítol 55

Fugida

L'inspector Bucket del Cos de Detectius encara no havia donat el gran cop que acabem de ressenyar, sinó que restaurava forces amb el descans nocturn per tal d'estar a punt per a la seva gran oportunitat quan, enmig de la nit i per carreteres gelades i glacials, un landó amb dos cavalls surt de Lincolnshire de camí cap a Londres.

Aviat les vies fèrries travessaran tota aquesta regió, i màquines i vagons, amb el seu sotragueig i resplendor, creuaran la vasta panoràmica nocturna com un meteor, fent empal·lidir la lluna; però, si bé aquestes coses no existeixen per aquestes contrades, no són del tot cap sorpresa inesperada. Els preparatius estan en dansa⁶; es fan mesuraments, s'assenyala el terreny amb estaques. S'han començat a fer ponts i les pilastres, encara sense enllaçar, es miren les unes a les altres desconsoladament, per damunt de carreteres i corrents, com parelles d'argamassa i totxanes amb algun obstacle que n'impedis la unió; s'abandonen parts de terraplens i queden com estimballs amb una rierada de ròncecs carros i carretons que s'hi amunteguen; damunt els pujols, on es diu que faran túnels, es veuen trípodcs de potes molt altes; tot ofereix un aspecte caòtic i deixat enmig d'una absoluta desesperança. Dins la nit i per carreteres gelades, el landó del correu fa camí sense pensar en una via fèrria.

La Sra. Rouncewell, tants anys governanta de Chesney Wold, seu dins el landó; al costat d'ella hi ha la Sra. Bagnet amb la capa grisa i el paraigua. La companya hauria preferit anar a la barra davantera, més exposada a la intempèrie, en una mena de perxa rústega més d'acord amb la seva manera habitual de viatjar, però la Sra. Rouncewell, força preocupada pel seu confort, no li ha permès ni insinuar-ho. La vella senyora no pot estar més agraïda a la companya. És asseguda, amb la seva acostumada dignitat, agafant-li la mà i sense importar-li les callositats se l'acosta sovint als llavis: "Vostè és una mare, filla de la meva ànima", repeteix moltes vegades, "no ha parat fins a trobar la mare del meu George!"

—I doncs, en George —contesta la Sra. Bagnet— sempre va ser franc amb mi, senyora, i quan va dir a casa nostra, al meu Woolwich, que de totes les coses que el meu Woolwich pogués recordar quan s'hagués fet un home, la més agradable seria que mai no hagués causat un solc de tristot al front de la seva mare ni li hagués fet sortir ni un cabell blanc, llavors vaig estar segura, per la manera com ho va dir, que algun fet recent li havia fet pensar en la seva mare. En èpoques passades m'havia dit més d'un cop que s'havia portat malament amb ella.

—Mai, estimada —contesta la Sra. Rouncewell, esclatant en plors—. Beneït sigui, mai! Sempre era afectuós amb mi i m'estimava, era el meu

⁶ Els anys de la dècada 1830-1840.

George! Però tenia un caràcter fort, va pujar una mica aventurer i va acabar fent de soldat. Sé que de bon principi va voler esperar fins a ser ascendit a oficial per fer-nos saber notícies, i com que no ho va aconseguir, sé que es va considerar inferior a nosaltres i no va voler avergonyir-nos. Perquè tenia un cor de lleó, el va tenir sempre el meu George, des que era menut!

La vella senyora mou amb desesperança les mans com feia antigament, mentre recorda tota tremolosa, i quin xicot més prometedor, i quin xicot més elegant, que alegre, que ben humorat, que intel·ligent que era; com a Chesney Wold tothom n'estava, d'ell; com l'apreciava Sir Leicester quan era jovenet; com li anaven al darrere els gossos; com, fins i tot la gent que s'havia enutjat amb ell, el van perdonar quan se'n va anar, pobre xicot. I ara, després de tot, veure'l empresonat! L'ampla cotilla s'eixampla, i l'antiquada i majestuosa figura es doblega sota el pes de l'amorosa aflicció.

La Sra. Bagnet, amb la instintiva perspicàcia del seu bon cor afectuós, deixa durant una estona la vella governanta amb les seves emocions —no sense passar-se el dors de la mà pels seus també ulls maternals—, i de seguida es posa a garlar jovialment com té per costum:

—Així que li vaig dir a en George quan vaig anar a cridar-lo perquè entrés a prendre el te —fingia fumar una pipa a fora—: “Què li passa aquesta tarda, George, per l'amor de Déu? L'he vist de tots colors, l'he vist força sovint en bones èpoques i en èpoques dolentes, a l'estranger i a casa, però mai no l'havia vist amb aquest posat de pecador penedit.” “Doncs, Sra. Bagnet”, em diu, “aquesta tarda em veu així per tots dos motius, perquè sóc un pecador i estic penedit.” Jo que li dic: “I doncs, què ha fet, vell camarada?” “Doncs, Sra. Bagnet”, diu brandant el cap, “el que he fet, ho vaig fer fa una pila llarga d'anys i ara és millor no intentar desfer-ho. Si és que vaig al cel no serà pas per haver estat un bon fill per a una mare vídua; no dic res més.” Bé, senyora, quan en George em va dir que era millor no intentar desfer-ho, vaig pensar el que abans havia pensat més d'un cop, i vaig estirar de la llengua en George per saber com era que aquella tarda tenia aquells pensaments. Llavors en George em va explicar que aquella tarda al bufet de l'advocat havia vist, per casualitat, una elegant senyora d'edat que li havia fet recordar moltíssim la seva mare, i no va parar de xerrar de la senyora d'edat i fins i tot s'oblidà d'ell mateix, i em va fer el retrat de com era fa molts anys. Així que, quan en George va acabar, li vaig preguntar qui era la senyora d'edat que havia vist. I en George em va dir que era la Sra. Rouncewell, governanta durant més de mig segle de la família Dedlock a Chesney Wold, Lincolnshire. En George m'havia dit en moltes ocasions que era fill de Lincolnshire, i aquella nit vaig dir al meu vell Lignum: “Lignum, em jugo quaranta-cinc lliures que és la seva mare!”

És com a mínim la vintena vegada, les darreres quatre hores, que la Sra. Bagnet ho explica. Garla com un ocell, amb entonació força aguda perquè la vella senyora la pugui sentir per damunt del rondineig de les rodes.

—Beneïda sigui, i moltes gràcies —diu la Sra. Rouncewell—. Beneïda sigui i moltes gràcies, filla de la meva ànima!

—Tresor meu! —exclama la Sra. Bagnet, amb tota naturalitat— No es mereixen, ni de bon tros. Gràcies a vostè, senyora, per donar-les tan cordialment! Recordi, un cop més, que el millor que pot fer quan es retrobi amb el seu fill George és fer-li acceptar, per l'amor que li professa, tota mena d'ajuda per tal de rehabilitar-se i deslliurar-se d'un càrrec del qual és tan innocent com vostè o jo mateixa. No en té prou de tenir la veritat i la justícia de la seva part, hi ha de tenir la llei i els advocats —s'exclama la companya, fent l'efecte d'estar convençuda que aquests darrers constitueixen un estament diferent, i que s'han divorciat de la seva convivència amb la veritat i la justícia per sempre i un dia més.

—Disposarà —diu la Sra. Rouncewell— de tot l'ajut del món que es pugui aconseguir, estimada. Em gastaré ben contenta tot el que tinc per proporcionar-l'hi. Sir Leicester farà tot el que pugui, la família farà tot el que pugui. Jo... jo sé una cosa, estimada... i com a mare seva, que tots aquests anys ha estat separada d'ell i finalment l'ha trobat empresonat, farà sentir les meves súpliques.

L'extrema alteració de l'actitud de la vella governanta quan diu això, els mots vacil·lants, el recaragolament de les mans, van fer una poderosa impressió a la Sra. Bagnet, i l'haurien deixat atònita si no l'hagués atribuït al dolor per l'estat del seu fill. Així i tot, la Sra. Bagnet es pregunta per què la Sra. Rouncewell murmura tan alterada “Milady, Milady, Milady!”, una vegada i una altra.

La nit glaçada es desfà i traspunta l'albada, el landó del correu s'acosta rodant enmig de la boirina de la matinada com si fos el fantasma d'un landó difunt. Un multitudinari acompanyament espectral, els fantasmes de l'arbrat i les bardisses, a poc a poc es va esvanint i deixa pas a les realitats del dia. Un cop arribats a Londres, els viatgers en baixen, la vella governanta molt afligida i confusa, la Sra. Bagnet tranquil·la i fresca com una rosa; ho estaria igual si hagués de viatjar, sense cap més equipatge ni companyia, al Cap de Bona Esperança, l'illa de l'Ascensió, Hong Kong, o qualsevol altre enclavament militar.

Però quan s'encaminen cap a la presó on és confinat el veterà, la vella senyora, amb el vestit de color d'espígol, ja ha aconseguit reconquerir una gran part de la mesurada calma que acostuma a acompanyar-la sempre. Fa l'efecte d'una antiga figura de porcellana meravellosament digna, precisa i bonica; tot i així, el cor li batega amb força i la cotilla se li agita fins i tot més del que el record de l'entremaliat xicot l'ha fet agitar durant aquests anys.

A prop de la cel·la s'adonen que la porta s'obre i el carceller en surt. La companya li fa immediatament un gest, suplicant que no digui res; ell, assentint amb una inclinació de cap, les deixa passar i tanca la porta.

Per això en George, que escriu a la seva taula i creu que es troba sol, no alça la vista, sinó que continua absort. La vella governanta se'l mira i les seves mans inquietes són del tot suficients per convèncer la Sra. Bagnet; fins i tot si pogués veure mare i fill plegats, sabent què sap, i dubtar del parentiu.

Ni un gest, ni un mot, ni una fregadissa del vestit, res no traeix la vella governanta. Roman dreta contemplant com ell continua escrivint absolutament absort, només el desfici de les mans n'expressa l'emoció. Són molt eloqüents, amb tot; molt, molt eloqüents. La Sra. Bagnet les comprèn. Parlen de gratitud, d'alegria, de dolor, d'esperança; d'amor inexhaurible, de carícies no correspostes des que aquest home cepat era un barbamec; d'un fill millor menys estimat, i d'aquest fill estimat amb tanta predilecció i orgull; i parlen un llenguatge tan commovedor que els ulls de la Sra. Bagnet vessen de llàgrimes que li llisquen brillants pel rostre colrat pel sol.

—George Rouncewell! Fill del meu cor, tomba't, mira'm!

El veterà s'alça sobresaltat, es llança al coll de la mare i cau de genolls davant d'ella. Sigui per un darrer penediment, sigui per la primera associació que li ve al cap, ajunta les mans com ho fa un nen quan diu les oracions, les alça cap al pit, acota el cap i plora.

—George, estimadíssim fill meu! La nineta dels meus ulls ara i sempre, on eres aquests anys i anys cruels? Estàs fet un home, estàs fet un home fort i ben plantat. Fet un home tal com esperava que series, si Déu et conservava sa i estalvi!

Durant un moment, ella no pot preguntar ni ell pot respondre res que sigui coherent. Tota aquesta estona, girada d'esquena, la companya recolza un braç i el front sincer a la paret emblanquinada, s'eixuga els ulls amb la capa grisa que té sempre a punt i s'omple de joia com la millor de les companyes que és.

—Mare —diu el soldat, després de recuperar-se—, primer de tot perdoni'm; em fa falta de veritat.

Perdonar-lo! Ho fa de tot cor i amb tota l'ànima. Sempre ho havia fet. Li diu que durant aquests anys ha deixat constància al testament que ell, en George, era el seu fill estimat. Mai no havia desconfiat d'ell, mai. Si s'hagués mort sense gaudir d'aquesta felicitat —perquè ja és una dona de força edat i no pot esperar viure gaire més—, al darrer sospir, si hagués conservat les facultats, l'hauria beneït com el seu estimat fill George.

—Mare, li he causat moltes penes amb la meva desobediència, i he rebut el que em mereixia; els darrers anys, amb tot, també he començat a tenir una engruna de propòsit d'esmena. Mare, quan me'n vaig anar de casa no vaig reflexionar gaire —em temo que gens— sobre el fet de marxar; vaig fugir i em vaig allistar a la babalà, fent creure que ningú no m'importava, no, ni jo, i que no importava gens a ningú.

El veterà s'ha eixugat els ulls i s'ha guardat el mocador. Hi ha, tanmateix, un contrast extraordinari entre la seva manera habitual d'expressar-se

i comportar-se i la tendresa amb què parla, ocasionalment interrompuda per algun sospir mig ofegat.

—Com recordarà prou bé, vaig escriure unes ratlles a casa per dir-los que m'havia allistat amb un altre nom i que me n'anava a l'estranger. Un cop a l'estranger em vaig proposar escriure l'any següent quan hagués ascendit; quan es va acabar l'any em vaig proposar fer-ho el següent, que potser sí que hauria ascendit, i quan aquell any també va tocar a la fi, potser ja no hi pensava gaire. I vaig continuar així, any a any, durant deu anys de servei, fins que vaig començar a fer-me gran i a preguntar-me per què havia d'escriure.

—No hi trobo res dolent, fill; però ni per tranquil·litzar el meu esperit, George? Ni tan sols un mot per a la teva estimada mare que també s'anava fent gran?

Això gairebé ha tornat a tombar en George, però, aclarint-se la gorja amb gran violència i sonoritat, es redreça.

—Que Déu em perdoni, mare, però pensava que li seria un trist consol tenir noves meves. Vostè era una dona respectada i apreciada. El meu germà, com em vaig assabentar per casualitat llegint diaris del nord del país de tant en tant, havia arribat a ser ric i famós. Jo era un dragó, un rodamón, sense ofici ni benefici, no un home de profit com ell, sinó desaprofitat; havia malversat tots els avantatges que tenia de petit, havia desaprès el poc que havia après, i tot el que havia aconseguit no em capacitava per emprendre la major part de les coses que hauria volgut fer. Què en podia treure, de donar senyals de vida? Després d'haver perdut tant de temps, que en podia sortir, de bo? Per vostè, mare, el pitjor ja havia passat. En aquell temps —quan ja era un home—, em vaig fer càrrec de la pena que havia sentit per mi, quant havia plorat per mi, quant havia pregat per mi; i la pena es va acabar, o es va alleujar, i era millor per a la seva pau d'esperit deixar les coses com estaven.

La vella senyora mou el cap apesurada, i agafant-li una de les manasses la diposita amorosament damunt la seva espatlla.

—No, mare, no dic que fos així, sinó que m'ho imaginava així. Deia fa un moment, què en podia sortir de bo? Bé, mare estimada, alguna cosa bona en podria haver sortit per a mi mateix... i en això consistia la mesquinesa. Vostè hauria sortit a buscar-me, vostè hauria comprat el meu llicenciament, m'hauria tornat a dur a Chesney Wold, hauria fet que em reunís amb el meu germà i la família del meu germà; i tots plegats hauríeu pensat ansiosament la manera d'ajudar-me i encarrilar-me com un ciutadà respectable. Però, qui de vosaltres podia arribar a refiar-se de mi, si ni jo mateix podia? Com podíeu evitar no considerar una càrrega i un descrèdit per a vosaltres un individu mandrós i fanfarró, quan ell mateix es considerava una càrrega i una vergonya excepte quan era sota disciplina militar? Com hauria pogut mirar a la cara els fills del meu germà i pretendre posar-me com a exemple... jo, el noi vagabund, que m'havia escapat de casa i havia estat el corcó i la desgràcia de la vida de la meva mare? “No, George.” Mare, aquests eren els mots que em deia quan em

vaig posar a reflexionar sobre totes aquestes coses: “Tu t’has fet el llit, ara hi has de jeure.”

La Sra. Rouncewell, tota plena d’orgull, dreçant l’imponent cossatge, mou el cap envers la companya, com dient-li: “Ho veu!” La companya desfoga els sentiments i demostra l’interès en la conversa donant al veterà un bon cop de paraigua a l’espatlla; aquesta acció, que després repetirà de tant en tant com una mena de mania afectuosa, sempre anirà seguida d’un retorn al refugi de la paret emblanquinada i de la capa grisa.

—Mare, així va ser com vaig arribar a la conclusió que el millor escarment seria jeure al llit que m’havia fet, fins a la mort. I ho hauria dut a terme –tot i així, la vaig anar a veure més d’un cop a Chesney Wold, quan menys s’ho podia pensar–, si no hagués estat per l’aquí present, dona del meu vell camarada, que reconec que m’ha superat en perspicàcia. Però li ho agraeixo. Li ho agraeixo, Sra. Bagnet, de tot cor i amb tota l’ànima!

La Sra. Bagnet, per tota resposta, li dóna dos cops de paraigua.

I ara, la vella senyora recalca al seu fill George, el seu estimadíssim fill retrobat, la joia i l’orgull, la llum del seu esguard, la felix coronació de la seva vida i cadascun dels tendres noms que pot imaginar, que s’ha de regir per les millors directrius que es puguin obtenir ja sigui per diners o per influència, que ha de deixar aquest cas a mans dels millors advocats que puguin trobar-se, que ha d’intervenir, en aquesta situació tan compromesa, si li aconsellen que intervingui; que per més raó que tingui no s’ha d’entossudir, sinó prometre pensar només en l’angoixa i sofriment de la seva pobra mare fins que no sigui lliure, i que si no ho fa li trencarà el cor.

—Mare, és ben poc el que em demaneu –contesta el soldat interrompent-la amb un petó–, digueu-me què he de fer i, malgrat que comenci tard a obeir-vos, ho faré. Sra. Bagnet, tindrà cura de la meva mare, oi?

Un bon cop de paraigua de la companya.

—Si la posa en contacte amb el Sr. Jarndyce i la Srta. Summerson, veurà que són de la mateixa opinió, i l’ajudaran i l’aconsellaran tan bé com sàpiguen.

—Ah, George –diu l’anciana senyora–, hauríem de fer venir de seguida el teu germà. M’han dit que és una persona profundament intel·ligent –al món de fora, més enllà de Chesney Wold, estimat, encara que jo no el conegui gaire, aquell món– i podria ajudar-nos molt.

—Mare –contesta el soldat–, és massa aviat per demanar-li un favor?

—I tant que no, estimat.

—Llavors concedeixi’m aquest gran favor. No ho digui al meu germà.

—Que no li digui què, estimat?

—Que no li digui res de mi. De fet, mare, no ho puc sofrir, no puc ni pensar-ho. Ha demostrat ser tan diferent de mi i ha aconseguit progressar tant

mentre que jo no he passat de soldat, que no tinc la pell prou dura per rebre'l en aquest lloc i sota aquesta acusació. Podria esperar-se que un home com ell s'alegrés, ni que fos una mica, d'un encontre com aquest? És impossible. No, no li ho digui, mare; faci'm un favor més gran del que em mereixo i digui-ho a tothom qui vulgui, llevat del meu germà.

—Vols dir mai de la vida, estimat George?

—Doncs potser mai de la vida no, mare —si bé us ho podria arribar a demanar—, però ara per ara sí, us ho suplico. Si alguna vegada s'ha d'assabentar que aquest germà somiatruites⁷ s'ha despertat, desitjaria —diu el soldat, movent el cap molt dubitativament— fer-li-ho saber jo mateix i decidir anticipar-me o enretirar-me segons com em sembli que ell s'ho pren.

Com que queda palès que sobre aquest aspecte té una convicció molt arrelada i per la cara que hi posa la Sra. Bagnet, pot endevinar-se'n la profunditat, la seva mare li atorga tàcitament el consentiment sobre el que demana. Motiu pel qual ell li dóna amablement les gràcies.

—Per tota la resta, estimada mare, seré tan dòcil i obedient com vulgui; només em reservo això. Ara, doncs, estic fins i tot a disposició dels advocats. He estat esbossant —mira cap a l'escrit de damunt de la taula— una ressenya exacta del que sabia del difunt, i com em vaig trobar involucrat en aquest desafortunat assumpte. És precisa, clara i metòdica com un llibre d'ordenances militars; només els mots que calen per descriure els fets. Pensava llegir-lo de cap a peus en defensa meva, si de cas em cridaven a declarar. Espero que encara se'm permeti fer-ho; però com que he renunciat mantenir el meu criteri en aquest cas i en el que s'hi digui o s'hi faci, prometo no entestar-me en res.

Arribades com eren les coses en aquest punt tan satisfactori, i com que es feia tard, la Sra. Bagnet proposa anar-se'n. La vella senyora es penja una vegada i una altra del coll del seu fill; una vegada i una altra el veterà l'estreny contra el seu ample pit.

—Sra. Bagnet, on durà la meva mare?

—Me'n vaig a la casa de la ciutat, fill meu, la mansió de la família. Hi tinc alguns assumptes dels quals m'haig de fer càrrec jo directament —contesta la Sra. Rouncewell.

—Sra. Bagnet, serà tan amable d'agafar un cotxe i deixar allí sana i estàlvia la meva mare? Però què m'empatollo, és clar que ho farà!

I tant, dóna entenen la Sra. Bagnet amb el paraigua.

—Acompanyi-la, bona amiga, i que el meu agraïment l'acompanyi. Petons a la Quebec i a la Malta, una abraçada al meu fillol i una cordial encaixada a en Lignum, i això per a vostè, tant de bo valgués deu mil lliures d'or, estimada! —tot dient-ho fa un petó al front colrat de la companya, i després la porta el confina a la cel·la.

⁷ Rip: al·lusió a Rip Van Winkles, vegeu cap 2, n. 1.

Cap de les súplices de la vella governanta no aconseguí que la Sra. Bagnet retengui el cotxe per anar a casa seva. Arribant al portal de la mansió dels Dedlock, en baixa alegrement d'un salt i, després d'ajudar la Sra. Rouncewell a pujar els graons fins al vestíbul, la companya li estreny la mà i se'n va a peu; una mica més tard ja es troba enmig de la família Bagnet i es posa a rentar la verdura com si res no hagués passat.

Milady és en aquella cambra on tingué la darrera entrevista amb l'assassinat, seu on seia aquella nit i contempla el lloc des d'on, dret vora la llar de foc, ell l'observava a pler, quan se sent un truc a la porta. Qui hi ha? La Sra. Rouncewell. Què és el que ha fet venir tan inesperadament la Sra. Rouncewell a ciutat?

—Una desgràcia, Milady. Una trista desgràcia. Ai, Milady, em podria escoltar un moment?

Quina novetat hi deu haver que faci tremolar així aquesta tranquil·la anciana? Molt més feliç que Milady, com Milady mateixa sovint ha pensat, per què balboteja d'aquesta manera i la mira amb aquesta estranya desconfiança?

—Què passa? Segui i recuperi l'alè.

—Ai, Milady, Milady. He trobat el meu fill... el més petit, el que se'n va anar a fer de soldat fa molt temps. I és a la presó.

—Per deutes?

—Ai, no, Milady; hauria pagat qualsevol deute ben contenta.

—I doncs, per què és a la presó?

—Acusat d'un assassinat, Milady, i n'és tan innocent com... jo mateixa. Acusat de l'assassinat del Sr. Tulkinghorn.

Què significa aquesta mirada i aquest gest de súplica? Per què s'hi acostava tant? Què és aquesta carta que té a la mà?

—Lady Dedlock, benvolguda Milady, bondadosa Milady, afable Milady! Que el seu bon cor s'apiadi de mi, que el seu bon cor em perdoni. Abans que vostè nasqués jo ja era a la família. M'hi he dedicat en cos i ànima. Pensi només un moment en el meu estimat fill acusat injustament.

—Jo no l'acuso pas.

—No, Milady, no. Però uns altres sí, i és empresonat i en perill. Ai, Lady Dedlock, si pot dir encara que sigui un mot que permeti deslliurar-lo, digui'l!

Quina mena de fantasia és aquesta? Quin poder suposa que té la persona a qui suplica per revocar aquesta sospita injusta, si és que és injusta? Els preciosos ulls de Milady la contemplen atònits, gairebé amb por.

—Milady, anit, a la meua avançada edat, vaig sortir de Chesney Wold per anar a trobar el meu fill, i la petjada sobre el passeig del Fantasma era tan persistent i solemne com mai no l'havia sentida en tots aquests anys. Cada nit, quan es fa fosc, el so ressona a les seves cambres; anit, tanmateix, era molt més esfereïdor. I anit, quan fosquejava, Milady, vaig rebre aquesta carta.

—De quina carta es tracta?

—Calli! Calli! —contesta la governanta, i mirant al voltant prossegueix amb un fil tremolós de veu— Milady, no n'he dit ni un mot a ningú, no em crec què hi diu, penso que no pot ser veritat i estic del tot segura que no és veritat. Però el meu fill corre perill i s'ha de compadir de mi. Si sap alguna cosa que ningú més no sap, si té cap sospita, si té qualsevol indicatiu, i algun motiu per mantenir-lo en secret dins el pit, si us plau, benvolguda Milady, pensi en mi, miri de vèncer aquest motiu i faci-ho saber! Penso que això és el millor que podria passar. Milady, sé que no es insensible, malgrat que sempre faci el seu camí sense l'ajut de ningú i que no intimi amb els seus amics; i tots els qui l'admiren —i tots ho fan— com una dama bella i elegant, saben que és algú molt allunyat d'ells, algú de qui no es pot ser gaire prop. Milady, és possible que per altivesa o per despit tingui motius per no dignar-se a dir alguna cosa que sap; si és així, si us plau, ai si us plau, pensi en una fidel serventa seva que ha viscut tota la vida dins aquesta família que estima de tot cor, i cedeixi i ajudi a provar la innocència del meu fill. Milady, bondadosa Milady —suplica la vella governanta amb autèntica candidesa—, ocupo un lloc tan humil, i vostè per naturalesa un de tan alt i distant, que no pot arribar a saber com m'estimo el meu fill, me l'estimo tant, però, que he gosat venir aquí, en aquests moments tan terribles, a demanar-li i suplicar-li que no ens menystingui si pot fer prevaler la veritat i la justícia!

Lady Dedlock s'alça sense dir ni un mot fins que li agafa la carta de les mans.

—He de llegir això?

—Si us plau, Milady, quan me n'hagi anat, i llavors faci memòria tant com penso que es pot fer.

—No veig que hi pugui fer res. No amago res que pugui afectar el seu fill. No l'he acusat mai de res.

—Milady, després de llegir la carta, se'n compadirà més de veure'l víctima d'una falsa acusació.

L'anciana governanta se'n va i la deixa amb la carta a la mà. En realitat no és una dona insensible per naturalesa; temps era temps que l'espectacle d'aquella venerable figura implorant amb tant d'ardor li hauria desvetllat una profunda compassió. Però fa tant de temps que s'ha acostumat a reprimir els sentiments i a sotmetre la realitat; tant de temps que es dedica a exercitar la pròpia voluntat en aquella destructiva escola que clausura les naturals efusions del cor com mosques dins ambre i escampa una patina uniforme i monòtona damunt el que és bo i el que és dolent, el que és sensible i el que és insensible, allò assenyat i allò desassenyat, que fins i tot ara la seva capacitat d'estranyar-se resta afeblida.

Obre la carta. Es tracta d'una còpia impresa del relat de l'alçament del cadàver que jeia bocaterros amb un tret al cor, i a sota duu escrit el seu nom amb l'afegitó d'assassina.

Li cau de la mà. No sap exactament quant de temps el paper ha romàs a terra; però encara hi és quan un criat davant d'ella li anuncia un jove anomenat Guppy. Probablement ho ha repetit més d'un cop, perquè els mots li han ressonat al cervell abans que comencés a entendre'ls.

—Que passi!

Ell passa. Ella, amb la carta, que ha recollit de terra, a la mà, intenta coordinar els pensaments. A ulls del Sr. Guppy, Lady Dedlock té el mateix posat estudiat, alterós i glacial de sempre.

—Probablement, sa Senyoria no se sentirà predisposada a disculpar la visita d'algú que mai no ha estat ben rebut per sa Senyoria... fet del qual no em queixo, perquè em veig obligat a reconèixer que mai no hi ha hagut cap motiu realment especial perquè no fos així; confio, amb tot, que quan mencioni a Sa Senyoria els meus motius, sabrà disculpar-me —diu el Sr. Guppy.

—Faci-ho, doncs.

—Gràcies, sa Senyoria. En primer lloc, he d'explicar a sa Senyoria —el Sr. Guppy s'asseu a la punta d'una cadira i deixa el barret damunt la catifa a la vora dels peus— que la Srta. Summerson, la imatge de la qual, com anteriorment li havia mencionat, en un cert període de la meua vida quedà impresa al meu cor fins que circumstàncies fora del meu control l'esborraren, em va fer saber, després del darrer cop d'haver tingut el plaer de ser rebut per sa Senyoria, que desitjava fervorosament que no fes cap pas, fos quin fos, relacionat amb ella. I com que per mi els desitjos de la Srta. Summerson són ordres —llevat dels relatius a circumstàncies damunt les quals no tinc control—, per això no m'afigurava tornar a tenir el gran honor de ser rebut per sa Senyoria.

Lady Dedlock li recorda de mal humor que, tot i això, ara és aquí.

—I, tot i això, sóc aquí —admet el Sr. Guppy—, sa Senyoria, amb el propòsit de fer-li saber, de manera confidencial, per què he vingut.

No ho pot fer, li diu ella, amb més claredat o més de pressa.

—Ni tampoc puc —contesta el Sr. Guppy, que acusa el greuge— demanar-li amb més insistència que es fixi especialment que cap assumpte propi m'ha dut aquí. No he vingut aquí per aconseguir cap profit personal. Si no hagués estat per la promesa que vaig fer a la Srta. Summerson, i per mantenir-la religiosament..., jo, de fet, no hauria tornat mai més a posar els peus en aquesta casa, més aviat l'hauria contemplada de ben lluny.

El Sr. Guppy considera que és un moment oportú per tirar-se enrere els cabells amb totes dues mans.

—Sa Senyoria recordarà que el darrer cop que vaig ser aquí, em vaig trobar amb un personatge molt eminent dins la nostra professió, la pèrdua del qual tots deplorem. Des de llavors, aquest personatge realment es va dedicar a dur-me la contrària d'una manera que en diria poc honorada, i em va fer extremadament difícil, en qualsevol qüestió i punt per punt, saber amb certesa si, inadvertidament, jo havia dut a terme alguna acció contrària als desitjos de la Srta. Summerson. No és una bona recomanació lloar-se a un mateix, però he

d'afirmar que tampoc no sóc un inepte en aquests afers.

Lady Dedlock se'l mira inquisitivament i malhumorada. El Sr. Guppy immediatament aparta els ulls de la seva cara i mira cap a una altra banda.

—Efectivament, em va ser tan difícil esbrinar —prosegueix— quina una en duia de cap aquest personatge en combinació amb unes altres que, fins a la pèrdua que tots deplorem, la cosa em tenia esmaperdut —una expressió que sa Senyoria, que freqüenta els cercles del gran món, tindrà la bondat de considerar equivalent a ésser deixat fora de combat—. També l'Small —un nom que dono a un altre personatge, un amic meu que sa Senyoria no coneix— va arribar a tancar-se tant de banda i a gastar tanta hipocresia que de vegades no em resultava fàcil evitar d'arribar-hi a les mans. Malgrat tot, una mica emprant els meus humils recursos i una mica amb l'ajuda d'un amic comú, el Sr. Tony Weelve —que és molt afeccionat a l'aristocràcia i que té sempre un retrat de sa Senyoria penjat a la paret—, actualment tinc prou raons per tenir por i venir a posar-la en guàrdia. En primer lloc, em permetrà sa Senyoria que li pregunti si aquest matí ha rebut cap visita estranya? No em refereixo de visitants distingits; més aviat de visitants com per exemple l'antiga minyona de la Srta. Barbary, o bé d'una persona privada de l'ús de les extremitats inferiors, que ha calgut pujar per les escales com si es tractés d'un Guy⁸...

—No!

—Tot i així, asseguro a sa Senyoria que aquestes persones han estat aquí, i aquí se les ha rebudes. Perquè les he vistes a l'entrada i m'he esperat al xamfrà de la plaça fins que no n'han sortit, i després he hagut de fer un tomb de mitja hora per tal d'esquivar-les.

—Té res a veure amb mi això, o és amb vostè? No l'entenc. Què vol dir?

—Sa Senyoria, he vingut a prevenir-la. Potser no hi ha motius per fer-ho. Molt bé. Si més no, hauré fet el possible per complir la promesa que vaig fer a la Srta. Summerson, i tinc fundades sospites —a partir del que l'Small va deixar escapar i també del que li vam estirar de la llengua— que aquelles cartes que jo havia de dur a sa Senyoria, no es van destruir, com donava per fet. Que si hi havia alguna cosa que es podia esbombar, s'ha esbombat. Que els personatges que he mencionat han vingut aquest matí per treure'n diners. I que n'han tret o en trauran.

El Sr. Guppy arreplega el barret i s'incorpora.

—Vostè, sa Senyoria, sap millor que ningú si el que dic té sentit, o no en té cap. Tant sí com no, segons que desitjava la Srta. Summerson, he actuat deixant que les coses fessin el seu curs, i en la mesura que fos possible renunciant el que havia començat a investigar; amb això en tinc prou. Si es dóna

⁸ Al·lusió a Guy Fawkes, un dels conspiradors del Motí de la Pólvora, el ninot del qual es passeja i es crema en les celebracions del 5 de novembre, The Guy Fawkes Night. Vegeu cap. 26, n. 5.

el cas que m'hagi pres la llibertat d'alertar sa Senyoria sense que calgués, confio que intentarà passar-ho per alt, i jo intentaré passar-ne per alt la desaprovació. Ara m'acomio de sa Senyoria i li puc assegurar que no hi ha cap perill que rebí cap més visita meva.

Ella gairebé ni agraeix amb una mirada aquests mots de comiat, però una mica després que ell se n'hagi anat fa sonar la campaneta.

—On és Sir Leicester?

El mercuri l'informa que en aquests moments és tot sol tancat a la biblioteca.

—Ha rebut cap visita Sir Leicester, aquest matí?

Unes quantes, de negocis. El mercuri prossegueix i en fa la descripció que el Sr. Guppy ja havia anticipat. Prou, se'n pot anar.

Ja està! Tot s'ha ensorrat. El seu nom va de boca en boca, el seu marit s'ha assabentat del seu deshonor, la seva vergonya es farà pública —potser ja s'escampa mentre hi pensa— i, a més de caure el llamp que des de tant de temps ella preveia, i tan imprevist per a ell, és denunciada per un delator invisible com l'assassina del seu enemic.

Era el seu enemic i sovint, sovint, molt sovint, ella li havia desitjat la mort. És el seu enemic fins i tot a la tomba. Aquesta terrible acusació li cau damunt com una nova crueltat de la seva mà exànime. I quan recorda amb quin secret aquella nit arribà fins a la seva porta, i pensa que molt probablement s'imaginarien que va acomiadar la seva donzella predilecta tan poc abans merament per deslliurar-se de ser observada, tremola com si tingués al coll les mans del botxí.

S'ha llançat a terra i jeu amb els cabells salvatgement esbullats i sepulta la cara als coixins d'un sofà. S'alça, corre amunt i avall, es torna a llançar a terra i s'estremeix i gemega. L'horror que s'ha apoderat d'ella és indescriptible. En aquests moments, si realment ella fos l'assassina, l'horror difícilment podria ésser més intens.

Perquè, de la mateixa manera que la seva perspectiva assassina, abans de cometre el fet, per més subtils que haguessin estat les precaucions per dur-lo a terme, s'hauria enfosquit a causa de la magnificació gegantina de la seva odiosa imatge, impedint-li veure'n les conseqüències ulteriors; i de la mateixa manera que aquestes conseqüències se li haurien precipitat damunt com una riuada inimaginable en el moment que aquesta imatge hagués estat abatuda —com sempre passa quan es comet un crim—, així doncs, ara s'adona que quan ell l'observava i ella pensava “tant de bo aquest vell caigués ferit de mort i desaparegués de la meua vista!”, no desitjava sinó que escampés als quatre vents i se sembrés a tot arreu a l'atzar tot el que ell guardava dins el puny contra ella. Així també, s'adona de l'il·lusori alleujament que va experimentar a causa de la seva mort. Què era la seva mort sinó la pedra clau despresada d'una llòbrega arcada? I ara l'arcada ha començat a caure en milers de trossos i cadascun l'aixafa i la mutila membre a membre!

Així, s'apodera d'ella fins a aclaparar-la, la terrible impressió que, d'aquest perseguidor, viu o difunt –impertorbable i obstinat davant d'ella amb l'aparença que recorda tan clarament, o no pas menys impertorbable i obstinat al jaç del seu taüt–, no li queda cap més escapatòria sinó la mort. Essent perseguida, fuig. La barreja de la vergonya, la por, els remordiments i la desgràcia, l'obnubila per la seva magnitud; fins i tot la seguretat que tenia en si mateixa li és arrabassada i llançada d'una revolada, com una fulla per un cop de vent.

Apressadament, escriu aquestes ratlles al seu marit, lacra la carta i la deixa damunt la taula.

“Si se'm busca, o se m'acusa d'aquest assassinat, tingui per cert que en sóc absolutament innocent. No esperi cap més cosa bona de mi, perquè sóc culpable de tots els càrrecs que ha sabut o sabrà que se m'imputen. Aquella nit fatal, ell m'advertí que revelaria a vostè la meva falta. Després d'anar-se'n, vaig sortir fingint passejar pel jardí com de vegades faig, si bé en realitat era per seguir-lo i pregar-li per darrera vegada que no perllongués més l'horrible incertesa amb la qual em turmentava no es pot imaginar vostè des de quan, sinó que, misericordiosament, colpegés l'endemà al matí mateix.

Casa seva era a les fosques i en silenci. Vaig trucar dues vegades a la porta, però no hi va haver cap resposta i vaig tornar-me'n cap a casa.

Ja no tinc casa. No us vull fer més nosa. Potser el seu ressentiment li permetrà oblidar la menyspreable dona en la qual ha esmerçat una immensa i generosa devoció, que fuig de vostè amb una vergonya tan sols més gran que la pressa amb què fuig d'ella mateixa, i que li escriu aquest darrer *adieu!*”

Es vesteix de pressa i es posa el vel, deixa totes les joies i diners; escolta; quan no hi ha ningú al vestíbul baixa corrents les escales, obre i tanca la gran porta; se'n va tremolosa, sota un vent tallant i glacial.

Capítol 56

Persecució

Impassible, tal com escau a l'elevat rang que li correspon, la mansió Dedlock de Londres contempla les altres mansions del carrer de caduca magnificència, i no deixa entreveure res que vagi a mal borràs al seu interior. Els carruatges retrunyen, les portes reben batzacs, la gent d'upa intercanvia visites; antigues beutats amb gorges esquelètiques i galtes de préssec que ofereixen una ufanor més aviat cadavèrica vistes a llum de dia, quan realment aquestes criatures fascinants semblen el producte de la fusió de la Mort i la Dama⁹, enlluernen els ulls dels homes. De les gèlides cavallerisses surten carruatges que es gronxen suaument, guiats per cotxers camacurts amb perruques molt rosses enfonsats en blanques flassades, i seguits per exquisits mercuris altíssims que porten vares d'honor i llueixen, de través, barrets de tres puntes: un espectacle angelical.

Exteriorment, la mansió londinenca dels Dedlock no mostra cap canvi i han de passar hores fins que, portes endins, se n'alteri la il·lustre opacitat. Però la bella Volumnia, propensa a la imperant malaltia de l'avorriment, i trobant que aquest trastorn li ataca l'esperit amb una certa virulència, prova per fi d'alleujar-lo dirigint-se a la biblioteca per tal de canviar de panorama. Com que no obté cap resposta dels seus gràcils copets a la porta, l'obre i fa una ullada a l'interior; no hi veu ningú i en pren possessió.

A Bath, la ciutat de l'antigor envaïda d'herbam¹⁰, l'eixorivida Dedlock té fama de veure's agullonada d'una inajornable curiositat que l'empeny, en qualsevol ocasió, sigui oportuna o no, a esmunyir-se de puntetes pertot arreu amb un monocle d'or a l'ull i tafanejar tota mena d'objectes. En dóna fe que ara mateix aprofiti l'ocasió per planar per damunt de les cartes i documents del seu parent com un ocell: fa una ullada en aquest document, i un parpelleig amb el cap tombat en aquell altre, i va saltironant de taula en taula amb el monocle a l'ull, inquisitivament i sense parar. En el transcurs d'aquestes exploracions ensopega amb alguna cosa i, quan gira el monocle en aquella direcció, descobreix el seu parent que jau a terra com un arbre caigut.

A causa de la sorpresa, el xiscler de la Volumnia, fluixet com el dels cadells, adquireix un considerable augment de volum i la casa s'esvalota al moment. Els criats pugnen les escales i en baixen de quatre en quatre, les campanetes sonen amb estridència, s'envia a buscar metges, es busca pertot arreu Lady Dedlock, però no se la troba. Ningú no l'ha vista, ni n'ha sabut res des de l'últim cop que va fer sonar la campaneta. Descobreixen damunt la seva taula la carta que ha adreçat a Sir Leicester; es dubta, amb tot, si és que ell ja ha

⁹ Motiu renaixentista de la dama que intenta defugir els requeriments de la mort, molt comú en gravats i pintures.

¹⁰ Al·lusió a l'estat d'abandonament de les restes romanes.

rebut una altra carta de l'altre món que cal contestar personalment, i si ja totes les altres llengües, vives o mortes, tant se li'n donen.

L'estiren damunt del llit, el sacsegen, li fan fregues, el venten, li posen glaç al cap i proven tots els mitjans per reanimar-lo. Tanmateix, el dia ja s'ha enretirat i és de nit a la seva cambra, abans que la seva ranera intermitent, o els seus ulls fixos donin cap senyal de percebre el llum que li passen de tant en tant pel davant. Però quan el canvi comença, va endavant; i a poc a poc mou el cap, o mou els ulls o fins i tot la mà, com a senyal que hi sent i comprèn.

Ha caigut; aquest matí era un cavaller de posat majestuós i distingit, una mica dèbil, però de bona presència i amb cara de salut. Ara que jeu al llit és un home d'edat i xuclat de galtes, l'ombra decrepita de si mateix. Tenia una veu sonora i melodiosa, i durant tant de temps havia estat tan plenament convençut del pes i la vàlua que tenien per a la humanitat cadascun dels mots que deia, que li van començar a sonar com si realment fossin significatius. Ara, tanmateix, només pot xiuxiuejar, i el que xiuxiueja sona com el que és; mer enfarfoll i barbull.

La seva apreciada i fidel governanta és dreta a l'espona del llit. És la primera cosa de què ell s'adona i se n'alegra perceptiblement. Després de tractar inútilment de fer-se entendre parlant, demana amb gestos que li duguin un llapis. És tan poc expressiu que al principi no l'entenen; la seva vella governanta és qui treu l'entrellat del que vol, i li porta una pissarra.

Després d'una mica de pausa, comença a gargotejar-hi, amb una mà que no sembla la seva: "Chesney Wold?"

No, li diu ella; és a Londres. S'ha posat malalt aquest matí a la biblioteca. Està molt contenta d'haver vingut casualment a Londres i poder cuidar-lo.

—No és cap cosa greu, Sir Leicester. Demà es trobarà molt millor, Sir Leicester. Tots aquests cavallers ho diuen —fa amb llàgrimes que llisquen per la cara bondadosa i senil.

Després d'inspeccionar tota l'habitació i fixar-se especialment en els metges que envolten el llit, escriu: "Milady."

—Milady ha sortit abans que es posés malalt, Sir Leicester, i encara no se n'ha assabentat.

Amb molt desfici, torna a assenyalar el mot. Tots intenten calmar-lo, però ho torna a fer encara més desficiós. Es va mirant cadascun dels presents i, com que no es pot expressar, torna a agafar la pissarra i escriu: "Milady. Per Déu, on?" I fa un gemec de súplica.

S'opina que el millor seria que la governanta li donés la carta de Lady Dedlock, el contingut de la qual ningú ni sap ni pot arribar a sospitar. Ella la hi obre i la treu perquè pugui llegir-la. Després de llegir-la dos cops amb penes i treballs, la tomba a l'inrevés perquè ningú no pugui assabentar-se'n i es deixa anar gemegant. Ha tingut una recaiguda, o un desmai, i passa una hora fins que no torna a obrir els ulls i es reclina al braç de la seva fidel, bondadosa i

antiga serventa. Els metges s'adonen que es troba millor amb ella i, quan no són estrictament necessaris, es retiren.

Torna a demanar la pissarra, però no pot recordar el mot que vol escriure. Fa pena contemplar l'angoixa, la impaciència i la desesperació que experimenta en aquest tràngol. Sembla com si s'hagués de tornar boig entre la necessitat de no perdre temps i la incapacitat per expressar la cosa o persona que vol significar. Ha escrit la lletra B. i s'ha parat. De cop i volta, quan més angoixat estava, hi posa al davant Sr. La vella governanta suggereix Bucket. Gràcies a Déu! És el que volia dir.

El Sr. Bucket es trobava precisament a baix tal com havien convingut. Cal que pugi?

No hi ha cap possibilitat d'interpretar malament l'ardent desig de Sir Leicester de veure'l, ni tampoc el desig que tothom se'n vagi de l'habitació, llevat de la governanta. S'acompleix immediatament i el Sr. Bucket fa acte de presència. Sembla com si Sir Leicester hagués davallat del seu enlairat escó i l'hagués escollit a ell, d'entre tots els homes de la terra, per dipositar-hi tota la fe i confiança.

—Baronet Sir Leicester Dedlock. Lamento que es vegi en aquest estat. Espero que es refaci. Estic segur que ho farà pel bon nom de la família.

Sir Leicester li dóna la carta i li observa molt atentament la cara mentre la llegeix. Tot llegint, s'obre una nova perspectiva als ulls del Sr. Bucket; fent un ganxo amb el seu índex, mentre els ulls encara ressegueixen els mots, indica: “Baronet Sir Leicester Dedlock, el comprenc.”

Sir Leicester escriu a la pissarra: “Tot perdonat. Trobi...” El Sr. Bucket li atura la mà.

—Baronet Sir Leicester Dedlock, la trobaré. Però he de començar a buscar-la de seguida. No es pot perdre ni un minut.

Amb la celeritat del pensament, segueix la mirada de Sir Leicester cap a una capseta de damunt la taula.

—Que la hi dugui, baronet Sir Leicester Dedlock? D'acord. Que l'obri amb una d'aquestes claus d'aquí? D'acord. La més petita? Exacte. Que en tregui els bitllets? Molt bé. Que els conti? De seguida. Vint i trenta, cinquanta, i vint, setanta, i cinquanta, cent vint, i quaranta, cent seixanta. Que me'ls quedi per a les despeses? D'acord, i n'hi retré comptes, naturalment. Que no repari en les despeses? No, no ho farà.

Per a tots els presents, la rapidesa i l'exactitud de les interpretacions del Sr. Bucket són com una mena de miracle. Quan s'incorpora d'un salt, proveït per al viatge, la Sra. Rouncewell, que aguanta el llum, està com marejada de la velocitat dels seus ulls i mans.

—Vostè, bona senyora, deu ser la mare d'en George; no m'equivoco, oi? —diu el Sr. Bucket amb el barret posat, i fent un apart mentre es botona l'abric.

—Sí senyor, sóc la seva desgraciada mare.

—M'ho he figurat pel que m'acaba de dir fa un moment. Doncs bé, li he de dir una cosa. No cal que passi més pena. El seu fill està bé. Vinga, no comenci a plorar, el que ha de fer és cuidar el baronet Sir Leicester Dedlock, i no ho podrà fer si plora. Quant al seu fill, li asseguro que està bé, espera que vostè també estigui bé i li fa arribar el seu amorós agraïment. Se l'ha declarat innocent, com realment és; i la seva persona ha quedat sense cap taca com vostè mateixa, que és tan neta i polida, m'hi jugaria una lliura. Em pot ben creure perquè el seu fill, el vaig detenir jo. Fins i tot en aquella ocasió es va captenir esportivament, està fet tot un cavaller i vostè és tota una dama; vostès, mare i fill, fan una parella digna de ser exhibida com a model en una caravana¹¹. Baronet Sir Leicester Dedlock, faré de seguida el que m'ha encomanat. No pateixi, no em desviaré del meu camí ni a dreta ni a esquerra, no pararé a fer una becaina, a rentar-me o afaitar-me fins que no hagi trobat què busco. Que digui que de part seva tot està arranjat i perdonat? Ho faré, baronet Sir Leicester Dedlock. I li desitjo que millori i que s'arrangin aquestes qüestions familiars, tal com, Déu meu!, ha passat en tantes famílies, i continuarà passant pels segles dels segles.

Després d'aquesta darrera peroració, el Sr. Bucket, botonat fins a dalt, se'n va discretament, amb la mirada fixa cap endavant com si ja foradés la nit, a la recerca de la fugitiva.

Encamina els seus primers passos cap a les cambres de Lady Dedlock per buscar-hi, on sigui, qualsevol indici per petit que sigui que el pugui ajudar. Ara les cambres són a les fosques, i veure el Sr. Bucket amb una espelma a la mà, alçada per damunt del cap, fent un inquisitiu inventari mental d'objectes tan delicats, que desentonen tan extraordinàriament amb la seva manera de ser, seria un espectacle... que ningú no pot contemplar, perquè s'ha tancat expressament a dins.

“Un *boudoir* ben perfumat” —es diu, experimentant la sensació d'haver refrescat el seu francès després del cop d'efecte del matí—, “deu haver costat una bona pila de diners. Articles força especials per no poder-se'n separar; deu haver estat força difícil fer-ho!”

Obrint i tancant calaixeres i mirant dins d'arquetes i de joiers, es veu reflectit en uns quants miralls i es posa a meditar sobre això.

“Algú podria suposar que sóc un d'aquests que es mouen als cercles elegants i que em dispo a anar a l'Almack¹² —es diu el Sr. Bucket—. Començo a pensar si potser sóc un d'aquests pinxos oficials de la Guàrdia d'Honor i encara no me n'havia assabentat.”

¹¹ Els cirks ambulants duïen figures de cera de grans personatges, que exhibien a les representacions.

¹² Durant el segle XIX era el més selecte dels clubs aristocràtics de Londres, a King Street, prop de St. James.

Sense parar de buscar pertot arreu, ha obert un cofret preciós en un calaix interior. La seva manassa, regirant un guants que gairebé ni nota de tan suaus i lleugers que són, topa amb un mocador blanc.

“Mmm! Deixa que et miri” –es diu el Sr. Bucket, abaixant l’espelma–. “Per què et deuen haver guardat? Quin mèrit tens? Ets propietat de Milady o d’algú altre? Bé deus tenir una marca en algun lloc, suposo?”

La troba i diu en veu alta: “Esther Summerson.”

“Oh!” –s’exclama el Sr. Bucket, fent una pausa, amb el dit a l’orella– “Vinga, vindràs amb mi.”

Completa les investigacions amb tant de silenci i compte com les ha dutes fins ara, ho deixa tot gairebé exactament com ho havia trobat i al cap d’uns cinc minuts surt al carrer. Mirant enlaire a les finestres dèbilment il·luminades de la cambra de Sir Leicester, se’n va a bon pas a la posta més propera, tria un cavall pels diners de què disposa i ordena que el duguin a la Galeria de Tir. El Sr. Bucket no pretén ser un entès en cavalls; però es juga petites quantitats de diners en els principals esdeveniments d’aquesta mena i amb les observacions que fa, generalment incrementa els coneixements que té sobre la matèria, de manera que quan veu un cavall pot saber si tira.

En aquesta ocasió els seus coneixements no li han fallat. Malgrat que va a tota brida i perillosament, fent un gran terrabastall per l’empedrat, mira inquisitivament i observa amb atenció cada criatura furtiva que avança a mitjanit pels carrers, igual que mira i observa la llum de les finestres enlairades on la gent està a punt d’anar-se’n a dormir o ja se n’hi ha anat, i també tots els giravolts que passa sotraguejant; així mateix el cel ennuvolat i el terra on hi ha una fina capa de neu, perquè en qualsevol lloc pot descobrir alguna cosa que li pugui ser útil. Galopa tan de pressa cap a la seva destinació que, quan para, el cavall gairebé el mig ofega en un núvol de baf.

—Afluixi-li els arreus perquè es recuperi, torno d’aquí a un moment.

Travessa corrents el llarg passadís de fusta de l’entrada i troba el veterà fumant la seva pipa.

—George, company, malgrat el que ha hagut de passar, he cregut que havia de venir. No puc malgastar ni un mot. Ara, el deure! Tot per salvar una dona. La Srta. Summerson, que era aquí quan es va morir en Gridley... es diu així, ho sé; molt bé: on viu?

El veterà n’acaba de venir i li dóna l’adreça que s’escau prop d’Oxford Street.

—No se’n penedirà, George. Bona nit!

Se n’ha anat amb la impressió d’haver vist en Phil, assegut a la vora de la llar gelada, que el contemplava amb la boca oberta; torna a marxar al galop i desapareix, un altre cop, en un núvol de baf.

El Sr. Jarndyce, l’única persona llevada de la casa, està a punt d’anar-se’n a dormir; quan sent l’insistent dringar de la campana, deixa estar el

llibre i baixa a obrir la porta amb bata.

—No s'alarmi, senyor —el visitant s'ha posat a parlar-li de seguida amb confiança al vestíbul, ha tancat la porta i es recolza amb la mà al pany—. Ja havia tingut el gust de saludar-lo. L'inspector Bucket. Senyor, miri aquest mocador de la Srta. Esther Summerson. L'acabo de trobar fa un quart, guardat dins un calaix de Lady Dedlock. No es pot perdre ni un moment. Assumptes de vida o mort. Coneix Lady Dedlock?

—Sí.

—Avui hi ha hagut novetats. Han sortit a la llum secrets de família. El baronet Sir Leicester Dedlock ha tingut un atac... apoplexia o paràlisi... no se'l podia fer retornar i s'ha perdut un temps preciós. Lady Dedlock ha desaparegut aquest migdia, li ha deixat una carta que fa molt mala espina. Faci-hi un cop d'ull. Tingui!

El Sr. Jarndyce, després de llegir-la, li pregunta què en pensa.

—No ho sé. Fa pinta de suïcidi. Sigui com sigui, cada minut que passa hi ha més perill que ho faci. Donaria cent lliures per cada hora que pogués fer recular. Bé, Sr. Jarndyce, el baronet Sir Leicester Dedlock m'ha encarregat que la segueixi i la trobi... la salvi i li comuniqui el seu perdó. Disposo de diners i plens poders, però em cal la Srta. Summerson.

El Sr. Jarndyce repeteix, amb to preocupat: “La Srta. Summerson?”

—Fixi's, Sr. Jarndyce —el Sr. Bucket ha estat estudiant-li la cara tota l'estona, amb la màxima atenció—, li parlo com un cavaller de nobles sentiments i sota unes circumstàncies d'una urgència gens usual. Si de vegades el retard suposa un perill, ara ho és, i si vostè algun cop podria lamentar per sempre més haver-ne estat la causa, aquest n'és un. S'han perdut vuit o deu hores des que Lady Dedlock ha desaparegut, que, com li deia, es podrien valorar pel cap baix a cent lliures cadascuna. M'han encarregat que la trobi. Sóc l'inspector Bucket. A més a més de tot allò que pugui afeixugar-la, ella creu que és sospitosa d'assassinat. Si la persegueixo jo sol es pot veure abocada a la desesperació, perquè ignora el que el baronet Sir Leicester Dedlock m'ha dit. Però si la persegueixo acompanyat d'una senyoreta que resulta ser la mateixa que li inspira una gran tendresa —no insinuo res, em limito a dir només això—, es podrà fer càrrec que actuo amistosament. Suposi's que me la trobo i que la puc atreure posant-li davant aquesta senyoreta; si encara és viva, aconseguiré salvar-la. Suposi's que me la trobo jo sol —una comesa difícil—; ho faré tan bé com podré, però no puc respondre què en resultarà. El temps vola, és gairebé la una. Quan toqui la una s'haurà escolat una altra hora, i ara ja no valdrà cent lliures, en valdrà mil.

Té tota la raó i la urgència del cas no es pot qüestionar. El Sr. Jarndyce li prega que s'esperí allí, mentrestant anirà a parlar amb la Srta. Summerson. El Sr. Bucket li diu que sí, però, d'acord amb la seva pràctica habitual, no fa tal cosa... sinó que el segueix escales amunt i no el perd de vista. Així doncs, mentre ells parlen, es queda al replà de l'escala mig a les fosques,

en un racó i a l'aguait. Després de molt poca estona el Sr. Jarndyce baixa i li diu que la Srta. Summerson vindrà tot seguit, i li'n confia la custòdia per acompanyar-lo on vulgui. El Sr. Bucket ho celebra amb molta satisfacció i l'espera dirigint-se cap a la porta.

Llavors comença a erigir una torre imaginària i a fitar molt lluny i a abastar molta extensió. Veu moltes figures solitàries que s'esmunyen pels carrers, moltes figures solitàries pels bruguerars, pels camins i jaient sota els pallers. La figura que busca, tanmateix, no és cap d'aquestes. Escodrintant més, en veu unes altres de solitàries en racons dels ponts, i en llocs foscos vora les aigües del riu; i un objecte informe negre, negre, que va a la deriva damunt el corrent, més sol que tota la resta, se li arrapa a la ment amb l'urpada de qui s'ofega.

On deu ser? Viva o morta, on deu ser? Si el mocador, que plega ara mateix i guarda amb cura, fos capaç, amb un encanteri, de portar davant d'ell el lloc on ella el va trobar i el paisatge nocturn prop de la cabana on cobria aquella criatura, la podria atalaiar allí? A la terra erma, on les flames dels forns de les bòbiles llancen lívides resplendors, on el vent escampa els sostres de palla de les miserables cabanes on es fan els maons, on l'argila i l'aigua es congelen com rocs i el molí on giravolta tot el sant dia el remagrit cavall borni sembla un instrument de tortura per a les criatures vivents... una figura solitària travessa aquest lloc desert i sinistre amb tota la tristesa del món a l'espatlla, fujetejada per la neu i empesa pel vent, i bandejada, sembla, de tota companyia. És la figura d'una dona, sí; però va miserablement vestida, i uns parracs així mai no van travessar el vestíbul ni van sortir per la portalada de la mansió dels Dedlock.